Nº 9 - HIVERN 1986

Viaforà!!

PUBLICACIÓ PER A LA GENT
CULTURALMENT ACTIVA

COM ACABAR AMB ELS POETES - ELS REPTES DEL MOVIMENT VERD EUROPEU - LARZAC, UNS APUNTS SOCIOLÒGICS DE LA LLUITA -UNA SETMANA A L'ESCOLA OCCITANA D'ESTIU - DEL PACIFISME A LA NO-VIOLÈNCIA -GENT DE PAU - CONVERSA AMB VICENT TORRENT

promotora de cultura popular

SUMARI

EDITORIAL

3 **NO TANT!**

4 CARTELLERA

I...

5 **COM ACABAR AMB ELS POETES. Ferran Torrent**

ALTRAMENT

6 **ELS REPTES DEL MOVIMENT VERD EUROPEU. Fritjof Capra**

REUS, PARÍS I LONDRES

8 **LARZAC, UNA HISTÒRIA LLIGADA AL MEDI. Quartet d'Alexandria**
10 **LARZAC, UNS APUNTS SOCIOLÒGICS DE LA LLUITA. Quartet d'Alexandria**
14 **UNA SETMANA A L'ESCOLA OCCITANA D'ESTIU. Carme Coll i Pere Subirana**
16 **CRIDA A LA SOLIDARITAT: UNA LECTURA RADICAL. Jordi Via i Llop**

SOTA LA PLOMA

18 **DEL PACIFISME A LA NO-VIOLÈNCIA**

20 RELLIGATS

CADA TERRA FA SA GUERRA

22 **TALLER DE TEATRE, DE FIGURES. Alfons Gumbau**
23 **GENT DE PAU. Antoni Mesa i Montserrat Rey**

A LA INTEMPÈRIE

24 **CONVERSA AMB VICENT TORRENT**

VIA FORA! Nº 9, Hivern del 1986. Publicació per a gent culturalment activa. En aquest número han col·laborat en el Fitxer de Recursos Tècnics, Carles Llongueras, Francesc Corbalan, Raimon Mestres i Joaquim Vivancos.
VIA FORA! forma part de la Confederació Catalana d'Editors i Premsa Lliure. Edita ENLLAÇ, Promotora de Cultura Popular, Apartat de Correus, 85, Ripollet (el Vallès Occidental), telèfons 691 27 72 i 692 51 83. Imprès als Països Catalans per Copisteria Xaloc, carrer de Concepció Arenal, 261, 08030 Barcelona (el Barcelonès). A.L.B. 13925/1984

NO TANT!

Sona la música, s'obren els llums i el primer gran prodigi apareix a la vista: vuit-centes mil cadires del galliner es fan fonedisses. Rabiosos aplaudiments a platea. El prestidigitador, confós, dubta entre l'agraïment i la disculpa. L'oportuna aparició en escena d'uns pallassos salva la situació. Mentre, es prepara pel segon número: intentarà treure d'una capsa prous boles blanques per justificar que la cosa no està tan negra.

El circ s'anima, corren les juguesques, tothom vol veure-ho d'aprop i fotre-hi cullerada (o bola), si és que pot. Nosaltres també la hi volem posar, i serà negra. Pla i ras per a qui no vulgui continuar llegint: votarem **no** en el referèndum. Cal justificar la nostra postura? No, però ho farem.

Som conscients que la convocatòria del referèndum per part del govern respon sobretot al desig d'aquest de rentar-se les mans en una situació força enredada, i no tenim gens ni mica de ganes de solucionar-li la papereta. Si fos només això, no li donaríem feina a l'hora del recompte. Ara bé, la convocatòria del referèndum també ha estat una fita històrica dins la lluita popular contra l'OTAN (i entenem aquí tota mena de blocs o altra manifestació violenta de la societat), ha estat l'aglutinant de molts esforços i preses de consciència respecte al problema de la guerra, de la cursa armamentista i de la violència organitzada, i ara que ha arribat el moment no volem rentar-nos les mans, sinó que volem continuar mullant-nos el cul i tot el que calgui. És així com votarem **no** sobretot a una decisió d'estat (decisió que volen disfressar de proposta, quan de fet ja hi som de quatre potes) presa successivament per tots els governs democràtics, malgrat la intensa oposició popular a la mateixa, demostrada constantment al carrer i mitjançant tots els canals possibles.

Però la lluita és molt més vasta, i l'estada o no dins l'OTAN no deixa de tenir una transcendència relativa: el desenvolupament de l'estat policíac, l'augment extraordinari de despeses militars (estiguin o no contemplades en el pressupost corresponent), la inseguretat davant la irracionalitat (o racionalitat d'estat), l'espasa de Damocles ni el pito del sereno, no trobaran solució ni amb el referèndum ni amb l'eventual sortida de l'OTAN.

Cal, doncs, i més que mai, seguir la lluita contra tot el que ens impedeix viure plenament des del mateix moment de votar **no** a l'OTAN siguin quines siguin les conseqüències (que no resultat) del referèndum.

MÚSICA POPULAR MEDITERRÀNIA

Recentment han estat editades al País Valencià dues importants contribucions discogràfiques a la divulgació de la música popular mediterrània:

—Trobada de música del mediterrani. 1981-1984.
Edita: Difusió Mediterrània.
Delegació de Cultura de l'Ajuntament de València. València, 1985.

És un disc que aplega, a manera d'actes sonores, les aportacions més remarcables que cada mes de setembre han desfilat per aquest festival que congrega, en la cruïlla valenciana, els sons occidentals septentrionals i els sons meridionals orientals de la música mediterrània. La selecció reuneix interpretacions, entre d'altres, de la Nuova Compagnia di Canto Popolare, el grup Muluk El Hwa, Elena Ledda, Al Tall, el cor polifònic sard Di Fonni, una mostra de cant lliure mediterrani, etc.

— Fonoteca de materials. Recuperació sonora de música tradicional valenciana. Vols I i II.
Taller de Música Popular.
Edita: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana. València, 1985.

Si voleu conèixer majors detalls sobre el procés d'elaboració d'aquests enregistraments, llegiu en aquest mateix número de VIA FORA! la conversa amb Vicent Torrent, ànima veritable de tot aquest projecte de necessària recopilació i fixació del patrimoni sonor del País Valencià. El contingut d'aquests dos primers volums presenta, en estat original, cants (de treball, d'estil, albades, goigs, romanços) i músiques instrumentals (dolçaina i tabal, formacions de vent, corda i percussió) d'aquelles comarques.

CANTANT I BALLANT ELS FREDS SE'N VAN

Amb aquest títol, l'editorial Espiai Pleniluni ha editat un cançoner (lletres i músiques) que, seguint el cicle festiu de l'hivern, ens convida a cantar les melodies de cada una de les festes d'aquest període.
Els autors d'aquest recull són: Eugènia Sala, M. Isbert, Noè Ribas i Montserrat Llinares. Les il·lustracions són de PAN.

ENDAVANT «PALMERAR»!

Acaba de posar-se a la venda el llibre *Tonades populars a l'arxiu de Santa Maria*, un recull de melodies compilades a principis del segle passat en el quadern d'un organista que es conservava a l'Arxiu Parroquial de Santa Maria de la Geltrú. L'edició ha estat feta per «Palmerar» amb motiu de la trobada general d'animadors de cant per a la litúrgia, amb seu a la mateixa església de Santa Maria. El recull s'ofereix íntegrament tal i com s'ha trobat, respectant en tot moment grafies i músiques, amb la intenció que rebi una bona acollida tant entre les incipients formacions de música tradicional com entre els estudiosos d'un gènere que, després de tants anys de letargia, torna a ocupar una esperan=adora minoria de gent del nostre país. Amb aquesta encoratjadora visió, doncs, «Palmerar» té previst de treure a la llum molts altres reculls de melodies populars, seguint la mateixa línia del que acaba de ser publicat.

PRIMER COL·LOQUI D'HISTÒRIA DE LA DONA

Dies 22, 23 i 24 d'octubre de 1986

«De casa a la fàbrica, la dona com element de transformació (s. V-XX)».
Les sessions de treball s'articularan al voltant de quatre ponències, comunicacions i una taula rodona. Es faran càrrec de les ponències especialistes en història medieval, moderna, contemporània i història de l'art, procedents de diferents països.
Les comunicacions s'hauran d'ajustar a la problemàtica assenyalada. El termini de presentació del títol i d'un resum del projecte (un màxim de 300 paraules) acaba el dia 31 de març de 1986; la comunicació sencera, d'una extensió que no ultrapassi les 20 pàgines (din A4), podrà presentar-se fins el 30 de maig de 1986, a l'adreça del «Centre d'Investigació Històrica de la Dona».
Per poder participar en el col·loqui i rebre el dossier s'ha de formalitzar la inscripció i fer efectiva la quota de 3.000 ptes. (estudiants, llicenciats i en atur 1.000 ptes.)
Per inscripcions podeu escriure al «Centre d'Investigació de la Dona», carrer Brusi, 61. 08006 Barcelona.

LLIBRES DEL TRABUCAIRE

Una nova editorial de la Catalunya Nord, l'editorial nord catalana LLIBRES DEL TRABUCAIRE, ens fa arribar la notícia de l'aparició dels seus tres primers volums:
— La reedició de l'obra de Mossèn Josep SANABRE, *La resistència del Rosselló a incorporar-se a França*. Es tracta d'una obra que il·lumina un període particularment desconegut de la nostra història: l'annexió a França i la mutilació de Catalunya, el tractat dels Pirineus i la resistència que va generar.
— La darrera novel·la de Joan TOCABENS *Quan sagna el Llobregat* —premi Vila de Perpinyà 1985—. Novel·la d'intriga i reportatge minuciós que ens introdueix en el món pintoresc i misteriós del contraban a la frontera pirinenca, a finals de la primera meitat d'aquest segle.
— Un llibre de còmics del dibuixant Jordi DUNYAC *Alguns episodis de la joventut ecològica de Rellamp, l'home de Taltaüll*. Es tracta d'una recreació humorística de la vida quotidiana del que podem considerar avantpassat més remot dels catalans i dels europeus, l'home de Taltaüll.
L'adreça de Llibres del Trabucaire: 3 carrer Ausiàs March. Perpinyà 6600 Tlf. 68 34 47 17 i 68 54 43 12.

BECA DE LA FUNDACIÓ GÜELL

La Fundació Güell ha convocat una BECA per al curs 1986-87 per estudis de musicologia, composició, folklore o aspectes específics d'investigació musical. L'import de l'ajut és de 500.000 ptes., i el termini de presentació de propostes expira el 31 de juliol del 1986. Per informar-se més detalladament de les bases d'aquesta convocatòria, adreceu-vos a la Fundació Güell. Passeig d'Isabel II, 1r, Casa Llotja, 2n pis. Telèfon: 319 24 32 (08003 Barcelona). Els matins, de 10 a 13 h.

COM ACABAR AMB ELS POETES

Ferran Torrent

Segons la meva interlocutora, Eulàlia Castanys, VIA FORA! és una eina amb propostes de fer alguna cosa per aquest país nostre, excessivament esquarterat. Heus ací una bona excusa —fer— per la qual jo tinc un dret adquirit per tal d'escriure a les vostres —meues— pàgines. De tant en tant jo també faig alguna cosa, però sempre relacionada amb els meus interessos, que podeu fer vostres. Així, d'acord amb la filosofia fa un moment expressada, un concurs literari d'allò que en diuen novel·la negra forma part d'un desig per fi aconseguit, després de vèncer no poques resistències culturalment estúpides, estretors mentals, que haurien d'anar via ben lluny. Matxacat això, l'ajuntament de Sedaví, a iniciativa meua, institui els primers premis literaris de novel·la negra, premi singular ja que cap poble o ciutat dels Països Catalans disposen d'aquesta especialitat. No hi ha, diguem-ne, un motiu «racial» que m'haja impulsat a exigir un concurs d'aquestes característiques, la raó, a banda d'interessada, és la mancança d'aquest tipus de narrativa urbana en la nostra cultura, sobretot aquí a les colònies. També hi ha, és cert, una mica de xovinisme per part meua, consistent en la intentona de convertir Sedaví, no en el bressol del moble, causa de la ruïna econòmica, sinó en la canastra chandleriana que, esperem, deixe petjada en el temps. No debades els novel·listes negres som una mena de cronistes de l'actualitat.

Lògicament el concurs presentava les seues dificultats. D'una banda, afortunadament resoltes, no sabíem els lletraferits que voldrien optar a les cent cinquanta mil pessetes del premi, però cinc autors més aviat temeraris han enviat paperassa; d'altra part, necessitàvem un jurat en la línia del premi. Com que no sóc amic dels bòfies vaig tirar mà dels xoriços, i entre altres, Quim Monzó i Ramon Barnils han fet de testimonis de càrrec. L'experiència ha estat bona, el premi s'ha consolidat i, de passada, m'assegure l'absència de poetes al meu poble. Uf!

Ferran Torrent àlias «Tigre de Sedaví». Periodista i novel·lista. Des de les colònies i en exclusiva per a la Mercantil Radiofònica, ens informa, dos cops per setmana, de tot allò que es cou al País Valencià.

ELS REPTES DEL MOVIMENT VERD EUROPEU

Fritjof Capra

Fritjof Capra és l'autor de dos llibres notables, The Tao of Physics *i* The Turning Point. *També ha escrit, conjuntament amb Charlene Spretnak,* Green Politics. *Fa poc temps, en una conferència d'organitzacions verdes europees celebrada a Dover, ha estat un dels participants més destacats. Tot seguit reproduïm la síntesi de la seva intervenció, tal i com apareix al número vuit de Fourth World Review.*

Jo sóc un estudiós i el meu interès principal des de fa cinc anys ençà ha estat el canvi pregon d'idees i valors —la profunda crisi de paradigmes— que pateix la nostra cultura. El vell paradigma, que a hores d'ara retrocedeix lentament, ha conformat una cultura moderna durant tres segles, tot influint de manera ben significativa la resta del món, mitjançant els avenços tecnològics. Aquesta visió del món comprèn diverses creences i pensaments, per exemple:

— La concepció del món físic com un sistema mecànic, consistent en blocs constructors fonamentals.

— La concepció del cos humà com una màquina.

— La concepció de la vida social com una lluita competitiva per l'existència.

— La creença en un progrés material sense límits a través del creixement econòmic i tecnològic.

— La convicció que una societat en què la dona està continuament subjugada a l'home és producte de lleis naturals bàsiques.

En les darreres dècades, aquests principis fonamentals entren en crisi, comencen a mostrar llurs limitacions i demanen una revisió radical. Revisió que, certament, s'està produint ara mateix.

La nova visió de la realitat es fonamenta en una inequívoca consciència ecològica; la consciència de la interconnexió i interdependència necessària entre tots els fenòmens, la necessitat d'integrar l'individual i el social en els processos cíclics de la natura. Aquesta inequívoca consciència ecològica, en darrer terme, és espiritual, car l'experiència d'integrar-se en la natura, d'estar connectat amb el cosmos i amb totes les formes de vida és la veritable essència de tota experiència espiritual i religiosa.

El nou paradigma s'està desenvolupant simultàniament, dins i fora dels límits de la ciència. En el camp científic, els nous models teòrics derivats de la cibernètica són la formulació científica més adient per al paradigma ecològic. En l'esfera del social, els nous conceptes i valors són desenvolupats i promoguts per una gran quantitat de nous moviments: els moviments ecologistes, els moviments per la pau, el feminisme, les associacions ciutadanes, grups diversos sorgits dels moviments estudiantils i l'esquerra radical, les iniciatives de potencial humà, moviments espirituals i altres moviments de base. Durant els seixantes i els setantes, aquests moviments van actuar separadament, però a l'inici de la nostra dècada comencen a convergir, comprenent que representen diversos aspectes d'una comuna i nova visió de la realitat. En aquest moment —l'inici dels vuitantes— s'esdevenen, tanmateix, dos nous fenòmens socials. D'una banda, l'emergència d'una consciència global; la consciència del fet que, encara que cal actuar puntualment i localment per procediments descentralitzats, cal pensar, alhora, globalment, car els majors problemes d'ara mateix són problemes globals. El segon fenomen és el sorgiment del moviment verd que és, per a mi, la manifestació política del canvi cultural que representa el nou paradigma.

A hores d'ara, al bell mig de la dècada, distingeixo tres grans reptes per al moviment verd europeu:

1.— El primer repte deriva del fet que el canvi vers una visió ecològica nova és un fenomen evolutiu amplíssim, amb molts i molts factors. Si el moviment verd vol traduir aquest canvi en termes polítics, cal que sigui extremament ampli i comprensiu. La característica principal del pensament sistemàtic —la totalitat és quelcom més que la suma de les seves parts— pot ésser aplicada al moviment verd. Thomas Ebbermann, membre dels verds a Hamburg, ho ha expressat amb molt d'encert:

«Aquells que s'autoqualifiquen com a «autèntics verds» s'equivoquen i no són honestos. Els verds som un ampli espectre que camina conjuntament, i ningú no pot dir que ell és l'autèntic verd».

2.— El segon gran repte, al meu entendre, serà la recerca d'una síntesi entre saviesa

ecològica i justícia social, entre la ciència i l'ètica, entre el moviment ecologista i l'esquerra radical postmarxista. Són dicotomies amb un problema comú: aplicar la sagacitat ecològica a la condició humana, com integrar les múltiples manifestacions de la consciència humana en una nova visió de la realitat.

3.— El tercer repte sorgeix a l'entorn de l'èxit del moviment verd europeu. A tot Europa, els partits establerts competeixen entre ells per tal de ser els primers a presentar conceptes verds en els seus programes. Fa tres setmanes, a Holanda, vaig sentir aquest eslògan dels socialdemòcrates holandesos: *«El roig és més verd del que us penseu»*. A Itàlia, vaig veure un gran cartell del PCI, tot tapat amb una pintada de color verd que deia: *«Això és una proposta roja»*. I a Alemanya he presenciat la victòria electoral d'Oskar Lafontaine a Saarland, que fou capaç de neutralitzar completament la impetuosa força del partit verd en assumir els seus valors més remarcables.

El repte per als verds europeus en aquesta situació sembla tenir una doble vessant. Per una banda, hauran de saber acollir —sense deixar-se seduir per la política del poder— allò de *«verd»* que hi ha en els partits convencionalment establerts, encara que això sigui un procés lent i, en un principi, sovint es limiti a una mera qüestió verbal.

Per l'altra banda, els verds hauran de mostrar al públic que una superficial presa de partit a favor de l'ecologisme no és suficient per tal de dur a terme la necessària transformació cultural. Mentre els partits establerts esdevenen progressivament verds, el moviment verd haurà de consolidar continuament la seva posició *«ni d'esquerres ni de dretes, sinó al davant»*, la qual cosa requerirà un gran esforç de teorització i treball pràctic.

El canvi de paradigma esdevindrà realitat política només si el moviment verd continua representant l'ampli espectre d'una política realment verda:

— La consciència de la interconnexió i la interdependència globals, i de la nostra inserció en els processos cíclics de la natura.
— El reconeixement del patriarcat com a origen de dinàmiques destructives i injustes.
— La crida a la responsabilitat social, per un sistema econòmic més igualitari, ecològic i sostenible.
— El refús de tota forma d'explotació —de la natura, individual, social i nacional.
— La pràctica d'una democràcia de base.
— La crida a la no violència a tots els nivells.
— I el compromís en una vida cultural plena, respectant el pluralisme social, valorant el propi creixement interior que meni vers la saviesa i la compassió.

LARZAC, UNA HISTÒRIA LLIGADA AL MEDI

Quartet d'Alexandria

Larzac existeix. Deu anys de lluita llegendària han creat el mite, però

LARZAC EXISTEIX: HI ANEM?

Una terra singular, uns habitants tossuts. A setanta quilòmetres al nord-oest de Montpeller, milions d'anys abans que aquesta ciutat fos somniada per ningú, es va alçar vers el cel, imponentment, un massís calcari afaiçonat per l'aigua i el vent i anomenat per l'home amb un mot de ressonàncies medievals: Larzac.
Tots els camins porten a la terra promesa de cadascú, només cal caminar, però si voleu arribar a aquesta terra sense fer marrada i en poques hores, agafeu l'autopista i aneu cap a Perpinyà, Narbona i Besiers. Deixeu-la a la sortida Besiers-Pézenas i aneu sempre al nord: Pézenas, Clermont l'Hérault, Lodève... En arribar al Caylar ensumeu la proximitat del mite. Penseu en els milers de persones que han fet aquest camí, mig peregrins mig croats, totes amb una ferma actitud no-violenta d'enfrontament a l'exèrcit. El pla de Larzac és

VAST, ÀRID, VELL,

alguna construcció esparsa, antiga com el temps, i la carretera, d'aparença irreal sobre el desert són els primers vestigis d'activitat humana que ens situen en aquest món de llegenda. Una paret enrunada a l'Hospitalet ens crida, amb el seu contrast cromàtic, que Larzac vol viure. Poc després, a la Cavalerie, nus i centre del pla, trobem alguna ombra i momentani descans.
Una elevació calcària, fàcilment erosionable i amb una notable antigor només pot ser així: plana, de relleu dolç, solcada per avencs que engoleixen àvidament l'aigua que ofereix un cel contradictori. La vegetació hi és molt reduïda, gairebé absent. La constant descomposició de la roca obliga a una «neteja» contínua de pedres de les poques superfícies de conreu i el consegüent amuntegament i ús en marges, tanques, cabanes i tota mena de construccions. Certament, la pedra és l'element que uneix harmoniosament natura i cultura, l'únic material, per altra badna, que ofereix el pla per a l'activitat constructora de l'home (pagès i paleta alhora), ja que la fusta és massa exígua, mentre que de pedra... en sobra. Ens trobem doncs, amb un paisatge pedregós, amb granges, masies i corrals de pedra, de pedra fins i tot els boscos, que així semblen de nit els blocs de pedra que esquitzen el pla, trencant-li la uniformitat.
I amb una gran avidesa d'aigua, tan ric com n'és el subsol, veritable pantà per a les valls laterals.
I aquest marc, com ha pogut produir un tal mite en deu anys? i encara més, com han pogut viure-hi els seus habitants durant segles tenint valls amables a pocs quilòmetres?

LA HISTÒRIA VE DE LLUNY;

per posar algun punt de partida, del segle onze. A l'Alta Edat Mitjana, la producció s'organitzava a base d'unitats d'explotació: els masos. Sota el domini d'un senyor, envoltades de conreus, sorgeixen quatre cases, un molí, cisternes, corts, l'era... potser una església. Les poques masses d'arbres s'artiguen i es transformen en camps de blat. Les terres de massa difícil conreu es deixen per a la pastura: la ramaderia no és més que un complement de l'activitat agrària.
Cap al 1300, l'augment demogràfic obliga a l'explotació de terres cada cop més llunyanes i a la consegüent instal·lació de masies aïllades, en gran part també autosuficients, amb corrals, era i cisterna.
Amb una densitat de població de 50 habitants per quilòmetre quadrat i una organització social força sòlida, li arriba, a mitjan segle catorze, la pesta. Aquesta, amb retorns periòdics cada cinc anys (pam més pam menys), delma amb pacient constància la gent del pla, la qual, a més, rep una agressió que sembla profètica: la dels *routiers*, soldats «en atur», mercenaris que entre guerra i guerra es dediquen a rapinyar, incendiar i malmetre tot el que troben per davant. Morts i èxodes precipitats desestructuren totalment una societat que perd inclús la memòria col·lectiva.
Un segle després, a mitjans del quinze, marcada per la necessitat de protecció, comença una ràpida represa econòmica, amb tota mena de construccions fortificades, fetes per resistir i durar (des d'esglésies a graners). S'exploten intensament els recursos naturals i se supera el nivell assolit abans de la crisi. Els petits nuclis urbans adquireixen l'aspecte que encara avui podem imaginar, a la vista

de les ossades (arcs i voltes) de tantes construccions que resisteixen, buides, el pas del temps.
L'activitat econòmica continua creixent, però sense canvis, fins finals del setze. La ruptura amb el sistema agrícola tradicional ve donat pel desenvolupament d'activitats preindustrials (a domicili) a principis del disset, per la generalització de l'ús de la roda en el transport i per l'augment d'importància de la indústria tèxtil. Així, comencen multiplicar-se les masies aïllades i s'incrementa la ramaderia per a la producció de llana, amb el consegüent canvi d'ús de la terra. El nou equilibri sòcioeconòmic es trenca un segle més tard amb l'aparició del cotó en competència amb la llana. Tornen a estendre's els camps de cereals mentre que, progressivament, els ramats de bens es substitueixen per ramats d'ovelles de les quals poder treure llet i fer-ne formatge. L'augment de la producció de cereals comporta un creixement demogràfic (el 100% l'últim quart del segle divuit) i, tot plegat, un accelerat ritme constructiu d'instal·lacions agràries de tota mena.
La progressió econòmica s'accentua la segona meitat del dinou amb un fet que, si bé en principi sembla una font de riquesa, es revela aviat com

EL PRINCIPI DE LA FI:

l'extensió industrial i comercial de Roquefort. En efecte, a partir del 1876, Roquefort instal·la lleteries als pobles i amb elles assegura als pagesos la venda de la llet. Aquest esquer elimina la producció pròpia de formatge i fa especialitzar l'economia del pla: qui pot, augmenta els ramats i s'hi dedica exclusviament; qui no, ha de plegar i fotre el camp. Alhora que la producció de Roquefort augmenta en un 1.000%, la població de Larzac es redueix a la meitat i des d'aleshores no para de baixar.
Amb la reducció dràstica d'habitants i de producció agrícola, l'estructura social s'afebleix i es va degradant la xarxa de relacions sòcioeconòmiques. Una nova expansió industrial de Roquefort, ja passada la segona Guerra Mundial, no comporta pas un ressorgiment a nivell social, un augment de força per enfrontar-se a una situao aparentment irreversible... I és en aquesta situació que el vint-i-vuit d'octubre del 1971, Michel Debré, ministre de «defensa nacional» decideix convertir el pla de Larzac en camp militar ampliant de 3.000 a 17.000 hectàrees el ja existent. *«Nous choisissons le Larzac, c'est un pays déshérité...»* és la seva justificació. A partir d'aleshores comença una nova història: és

UN PRINCIPI I UN FI

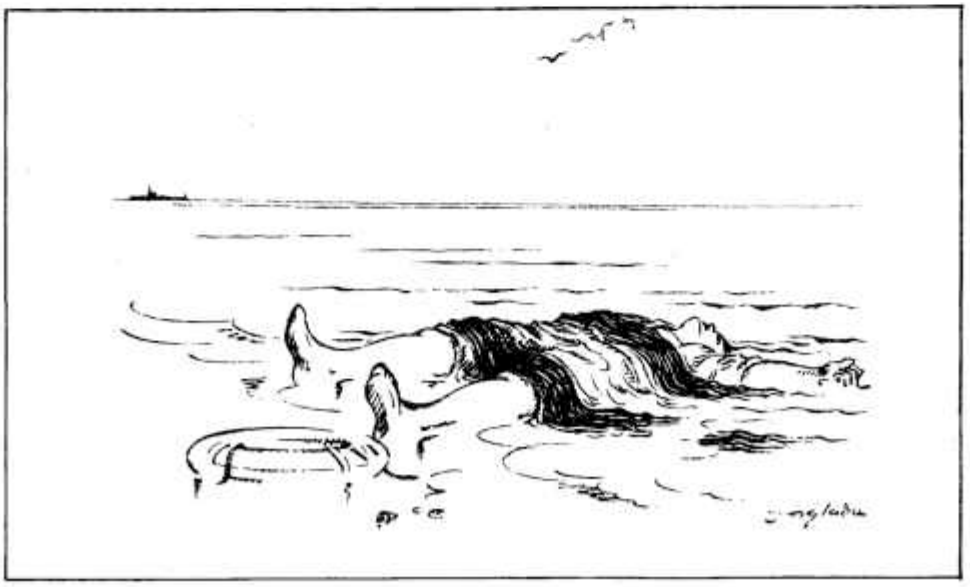

LARZAC, UNS APUNTS SOCIOLÒGICS DE LA LLUITA

Quartet d'Alexandria

El 28 d'octubre del '71 marca el principi d'una etapa història transformada ràpidament en llegenda, però alhora posa violent punt i final a un llarg procés sofert individualment pels pagesos de Larzac. En efecte, l'anunci oficial de l'ampliació del camp ve a ser la poma emmetzinada que clou un àpat mal paït, el vomitiu que barreja i expulsa uns plats empassats si us plau per força i patentitza la podridura del producte. No és gratuïta, doncs, la reacció dels pagesos davant la noticia, ja que entre aquests s'ha anat congriat un rebuig informulat cap a l'exèrcit que ha omplert fins a vessar el got de la paciència. I Debré li tira la gota decisiva.

• • •

Retrocedim ara als entrants de l'àpat o, si voleu, a l'època en què el got està mig ple/buit.

Estem situats en el període comprès entre les dues guerres mundials i tenim davant nostre un pagès que podem anomenar Peire. Viu, des de principis de segle, a la Blaquière i la seva vinculació a la terra és atàvica. L'esforç constant que ell i la seva família han de fer per netejar de pedres la terra, el fa estimar amb una força inusual cada pam de camp, car en cadascun hi té una petita arrel. L'únic cop que se n'ha anat ha estat durant la gran guerra i, mentre era al front, la dona i la filla gran han mantingut els conreus, sortint cada matinada amb el sol i la parella de bous. N'ha tornat sense entendre per què han servit tants anys i tantes morts i mira l'exèrcit com una cosa aliena a ell i a la seva vida.

Però arriba la segona guerra mundial i ha de tornar al front. És empresonat i viu els mètodes nazis sobre els deportats, el refinament de les tortures, la gratuïtat de la destrucció. Mentrestant, les dones de la casa, junt amb totes les del vilatge, tiren endavant la vida del pla.

En tornar, com qui surt d'un malson, en Peire obre bé els ulls volent assegurar-se de viure la realitat, i es promet no abandonar més la terra i treure'n tot el profit que aquesta li permeti. Repetidament la neteja de pedres, hi construeix marges i cabanes... però viure al costat d'un camp militar es fa difícil. Sovint fan maniobres i els tancs ocupen tot el pla, envaeixen els conreus i destrossen marges i tanques. Tot en un instant, irrespectuosament. Les indemnitzacions, si arriben, són minses i només valoren l'aspecte econòmic del greuge. A més, últimament sembla que se'n prepara una de grossa, ja que el camp és un formiguer i s'hi acumula més material bèl·lic que mai. Les «visites» als camps d'en Peire sovintegen força, massa perquè no comenci a maleir secretament l'exèrcit vei, que molts intenten que sentí com propi. I és així com arriba la guerra d'Algèria. Una guerra colonial a la qual en Peire s'hi oposa de tot cor, però és clar...

Arribat a Algèria com a soldat d'un exèrcit modern, veu la força d'uns àrabs que no tenen res i que els planten cara amb la ferma convicció que els dóna saber-se portadors de la raó. Veu també com el «seu» exèrcit usa els mateixos mètodes nazis que tant l'havien esgarrifat deu anys enrera, i com destrossa les terres i les cases, el modus vivendi *dels algerians, pagesos com ell. La derrota davant els àrabs li acaba de trencar molts esquemes que l'impedien veure més enllà. Comença a ser conscient del fàstic que sent vers la situació que li fan viure, la guerra i l'exèrcit. El got d'en Peire s'acaba d'omplir quan veu que l'exèrcit, el «seu», li té la mateixa falta de respecte que als pagesos algerians i segueix ocupant la totalitat del pla, fent malbé camps i camins, enderrocant construccions... fins que un bon (?) dia aquest li diu:*

— Pren el bastó i marxa de casa, abandona la terra on has viscut, que jo m'hi vull ajeure.

• • •

La primera reacció dels pagesos és visceral. Dubten d'una democràcia que permet (i més encara, provoca) l'expulsió de la terra de qui hi viu i en viu, i senten una estranya sensació d'odi i de fàstic. Això es configura en una oposició a l'exèrcit mitjançant el recurs més proper que tenen: el retorn dels papers militars fins que s'aturi el projecte.

Aquesta barreja de desesperació i tossuderia els porta a organitzar-se en l'«Association pour la Sauvegarde du Larzac», amb diferent intensitat segons els pobles. Així, mentre que l'Hospitalet s'aboca des d'un primer moment cap a la defensa del pla, a la Cavallerie són molts els que veuen amb bons ulls l'ampliació. Els interessos econòmics, junt amb la forma de tinença de la terra, fan preveure negocis rodons i inesperats per a uns quants.

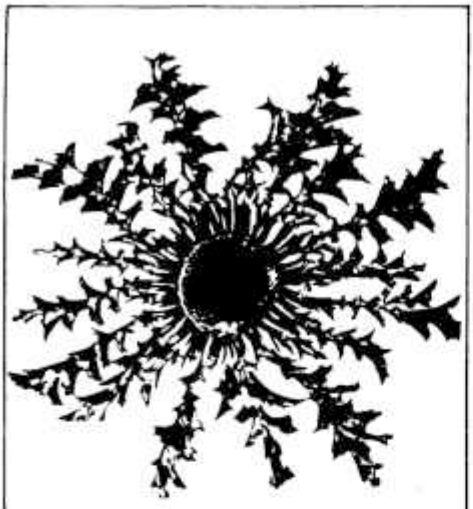

Els pagesos de l'ASL i de l'«Association des 103» (els cent tres propietaris que en un primer moment ja es van negar a vendre llurs terres a l'exèrcit) comencen a resistir solidàriament i entre ells es va produint una major relació, una obertura mútua, dins d'un món tancat com la pagesia. La confiança i sinceritat necessàries entre ells representa un canvi important en llur esquema de valors i els fa permeables a les aportacions foràneis a la lluita. Perquè, ja des del primer moment, els pagesos no estan sols.

* * *

Ens trobem a finals de maig del 68. Tres universitaris parisencs xerren amb un pèl d'amargor en un bistrot de la plaça de la Contrescarpe. Fa pocs dies, Alain, Guy i René eren un sol esperit, junt amb centenars de milers més. Estaven convençuts que era possible canviar la vida i que acabaven d'obrir la porta. Ara, descobreixen que la potència de l'enemic i la traïció dels que creien companys de lluita els ha abocat a un cul de sac, fent-los despertar d'un somni massa bell. Mig endormiscats, però, comencen a intuir nous camins. Malgrat la vacil·lació inicial, cadascú està convençut de la «seva» idea. Al vespre se separen amb una llum feble dins el cor i amb la recança de no tornar-se a retrobar companys.

Alain, maoista convençut, entra en una etapa d'autocrítica i reflexiona al voltant de noves estratègies de lluita contra el poder capitalista. Al sí del partit, comença a relacionar-se amb companys i companyes d'arreu de l'estat i a analitzar les diferents situacions sòcio-econòmiques que s'hi viuen. A poc a poc va adquirint responsabilitats i es transforma en un dels ideòlegs del partit, passant a ser-ne un quadre dirigent.

Guy, vegetarià i ja ex-PC, decebut de la traïdoria del partit, se'n desentén i fuig de la vida política. Arreu on es mou, però, continua trobant conxorxes i un constant festeig amb el poder. Comença a plantejar-se una nova manera d'entendre i projectar les relacions humanes amb la natura i, al cap de poc temps, decideix, junt amb altres «ex» deixar la ciutat i establir-se al camp, on pensa trobar la terra promesa.

René, membre d'un moviment cristià de base, també rep un fort cop com a conseqüència dels fets del maig i passa per un període de «retorn a les fonts». Es tanca sobre sí mateix i es refugia en l'estudi dels clàssics orientals i, sobretot, de les tradicions jueva i hindú. Convençut que la lluita no s'ha d'abandonar, descobreix la no-violència com a filosofia integrada de vida.

A finals del '70, Alain s'assabenta del projecte d'extensió del camp militar de Larzac i veu que és el moment de tornar a la lluita, a l'enfrontament amb l'estat, ara més que mai

representat per l'exèrcit. Amb altres companys, es trasllada al pla i comencen les accions.
No és fins el '71 que Guy i els seus companys «ecolos» trien on assentar-se i, amb la nostàlgia de tres anys enrera, decideixen que Larzac pot ser llur «terra promesa».
Seguint la vaga de fam que Lanza del Vasto fa a la Cavalerie l'any '72, René arriba al pla i, en tornar-hi l'any següent per la gran concentració de l'agost, retroba Alain i Guy, units de nou en una cruïlla d'ideologies, però amb el mateix ídol tots plegats.

• • •

Ja abans de l'anunci oficial de l'ampliació del camp, la brama corre de boca en boca, moviments d'extrema esquerra i occitanistes comencen a mobilitzar-se i els pagesos s'organitzen. Quan Debré treu cruament el dubte, no-violents, militants d'esquerra i gent de molt diverses organitzacions conflueixen en una lluita comuna. S'inicien les manifestacions, les concentracions multitudinàries, les marxes a París... i la ferma decisió de no cedir ni un metre a l'exèrcit, adoptant una actitud no-violenta. El cas de l'oposició al jutge d'expropiació és paradigmàtic d'aquesta lluita: a cada arribada a un municipi, acompanyat per la policia (una branca de l'exèrcit), el jutge es troba amb tractors al mig del camí, tots els pagesos junts, ferms, impedint-li el pas, i el batlle davant de tots convidant-lo a girar cua i marxar de la seva jurisdicció.
La força de l'estat, desmesurada, però aplicada indiscriminadament i violenta (terrorisme) o «emparant-se» en la legalitat (judicis), no fa més que donar peu a un creixent sentiment d'oposició. En són una bona mostra la bomba de la Blaquière, el «judici dels 22» i la destrucció d'algunes cases ocupades per nouvinguts.

• • •

Tornem a acompanyar en Peire, ara sortint d'una reunió entre pagesos i foranis on han estat discutint sobre el paper que juga l'exèrcit dins l'estructura de l'estat.
Les trobades amb els nouvinguts són constants, i en Peire va formant-se uns criteris força diferents dels que tenia pocs anys abans: responen racionalment a les inquietuds que el mou de fa temps. A més, ha descobert un mètode de lluita inesperat que dia rera dia li demostra l'eficàcia. Un mètode que li permet, serenament, plantar cara a la violència, amb plena convicció: la no-violència. L'exemple de Lanza del Vasto i d'altres l'ha colpit.
Però avui li volta pel cap una altra qüestió. Fa dies que estan planejant la construcció d'una granja per a ovelles amb la col·laboració de voluntaris d'arreu del món. Molta gent s'ha mostrat solidària amb la lluita, a través de signatures, mobilitzacions i altres accions, però dubta que s'aplegui gaire gent a treballar en una construcció imponent com aquesta. És tan conegut llur problema fora del pla? Qui farà centenars de quilòmetres per treballar la pedra en un «país desheretat»?

• • •

La construcció de la *bergerie*, durant tres anys, amb una afluència massiva de voluntaris, representa una fita en la lluita de Larzac. Es construeix molt més que una granja, ja que cada pedra és la confirmació internacional de la raó que empara els defensors del pla. Així, la *bergerie* esdevé el símbol de lluita, el temple on aquesta rep la benedicció *urbi et orbi*. La internacionalització de la lluita i la solidaritat que se'n deriva, junt amb la constant acció no-violenta, li fan adquirir una dimensió tal que, al cap de deu anys, i amb un canvi de govern pel mig, l'estat es veu obligat a aturar el projecte.

• • •

Han estat deu anys d'enfrontaments amb l'exèrcit, i en Peire sap que tot i haver guanyar la terra, l'exèrcit no ha perdut: conti-

JUDICI DELS 22

El 28 de juny del '76, sospitant que els terratinents i els intermediaris han venut llurs terres, 22 persones ocupen les oficines militars per veure els documents de venda. Són envoltades per la policia i l'exèrcit, que les expulsa amb gasos lacrimògens i destrueix alguns papers compromesos. Un cop detingudes, se les jutja sumàriament el dia següent. Les penes, escalonades segons el grau de «pagesia» dels inculpats i segons la situació legal respecte a l'exèrcit (objectors o no), són un collar de perles el brillant del qual és el que podem anomenar «cas Marisette». Breument, és el següent:
El jutge no vol creure que Marisette hagi actuat per pròpia convicció («una dona amb idees, on s'és vist?») sinó que, segons ell, ha estat obligada pel marit. És així com a aquest li «cau» un mes, mentre que a ella «només» quinze dies. Ara bé, resulta que estem a ple estiu i la feina del camp és intensa; no es poden tenir braços inactius sense el perill de perdre tota una collita. El jutge, benèvol, indulta els pagesos, necessaris per a la feina, però Marisette («una dona que treballi al camp, on s'és vist?») ha de complir la condemna sencera.

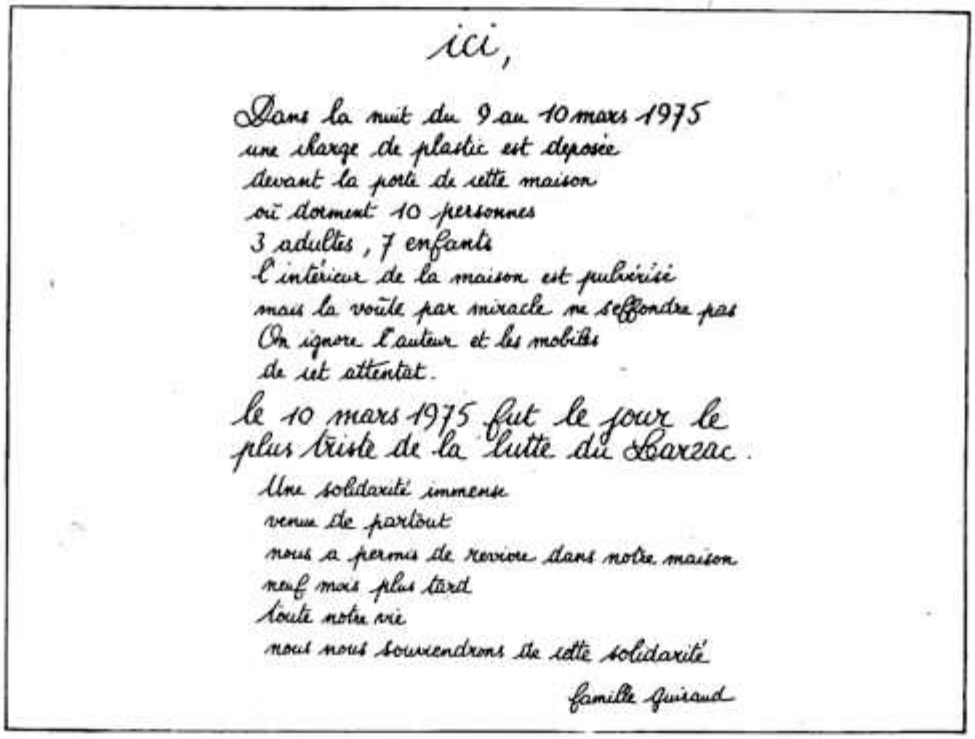
ici,

Dans la nuit du 9 au 10 mars 1975
une charge de plastic est déposée
devant la porte de cette maison
où dorment 10 personnes
3 adultes, 7 enfants
L'intérieur de la maison est pulvérisé
mais la voûte par miracle ne s'effondre pas
On ignore l'auteur et les mobiles
de cet attentat.

Le 10 mars 1975 fut le jour le
plus triste de la lutte du Larzac.

Une solidarité immense
venue de partout
nous a permis de revivre dans notre maison
neuf mois plus tard
toute notre vie
nous nous souviendrons de cette solidarité

famille Guiraud

nua tan poderós i inútil com abans. Ara té molt clara la seva objecció i la perpetua en no voler acceptar novament els papers militars tornats al principi de la lluita.
No obstant això, la seva lluita ha estat en contra de l'exèrcit i, en menys grau, contra un model d'estat, però no contra l'essència de l'estat. Se sent orgullós d'haver defensat la seva terra i de la solidaritat que li han aportat alemanys, belgues, «altres» francesos... El pla, durant anys, s'ha convertit en una nova Babel i només al principi ha trobat a faltar el so de l'occità. A poc a poc, el francès ha esdevingut la seva llengua col·loquial i la cruïlla ideològica també ha estat cultural. El paisatge i les construccions de pedra han mantingut llur herència secular, però altres aspectes han cedit davant la invasió (pacífica, si voleu) soferta pel pla. Resta algun nom escadusser en la nova toponímia (le Cun) i en el títol folklòric d'una publicació periòdica (Gardarem lo Larzac), però Occitània on és? Peire (el qual ara ja s'anomena Pierre) ens ho diu:
— El moviment occitanista no té cap força; són quatre intel·lectuals de la ciutat...

* * *

Larzac ha guanyat la terra. Quin Larzac? Quina terra?
La solució, en el proper número.

El **Quartet d'Alexandria**, ultra la recomanable novel·la d'en Durrell, és un núvol de cotó fluix que respon als noms de Carles, Jaume, Milagros i Roser.

UNA SETMANA A L'ESCOLA OCCITANA D'ESTIU

Carme Coll i Pere Subirana

Hi ha moltes maneres de passar unes vacances «diferents». N'hi ha una que és, alhora, la descoberta d'un país, de la seva llengua i de la seva cultura manifestada a través de la dansa, les cançons, la literatura... i també la possibilitat d'un contacte personal enriquidor. Això és l'Escola Occitana d'Estiu.

Però, què és Occitània? Molts de vosaltres potser ja ho sabreu: Occitània és una nació sense estat, amb tota la problemàtica que es deriva d'aquesta situació, uns problemes que als Països Catalans coneixem prou bé. La situació d'Occitània és més greu pel caire centralista i jacobí de l'Estat francès, el qual ha fet una unificació cultural tan brutal que ara l'occità, com les altres llengües d'aquest hexagon artificial, ha desapregut de molts indrets com a llengua parlada, i ha esdevingut una llengua marginal. El procés d'afrancesament s'ha basat en el menyspreu de l'occità: s'ha anomenat despectivament «patois» i s'ha introduït a la mentalitat de la gent la vergonya de parlar-lo. Però aquest no és l'únic problema: Occitània és la zona més pobra de l'Estat francès, la industrialització és quasi exclusiva del nord. Aquesta industrialització s'ha fet explotant els recursos naturals del sud sense que aquesta zona se'n beneficiés, ans al contrari, la població occitana s'ha vist obligada a marxar al Nord. París, per exemple, és la «ciutat occitana» més important, donat el gran nombre d'occitans que hi viuen: empleats de correus, de la Societat Nacional de Ferrocarrils, policies, propietaris de petits bars... una població important que es troba desarrelada i que no pot manifestar els seus signes d'identitat. Contràriament, Occitània ha rebut un turisme important amb tota la càrrega desnacionalitzadora i de dependència que això comporta.

L'interès que té Occitània per als catalans rau també en un altre factor; ultra la necessària solidaritat entre nacions oprimides: l'afinitat de les cultures i, entre elles, les llengües (un català i un occità es poden entendre perfectament parlant cadascú el seu idioma). No debades la història de Catalunya (els Països Catalans encara no s'havien format) i d'Occitània van anar completament lligades fins el segle XIII en què la pèrdua de la batalla de Muret significà, a més de la mort del nostre rei Pere I, la fi del projecte d'un estat catalano-occità. Malgrat això, les relacions han continuat com sempre, com ho demostren els continus desplaçaments de població d'un país a l'altre, que s'han produït paral·lelament a les diferents situacions i esdeveniments polítics.

Aquestes relacions tenen també un exponent clar en literatura: des de l'esplendor de l'època dels trobadors l'evolució ha estat semblant, amb una decadència imposada per la manca de poder polític i una renaixença en el segle passat que té com a figura clau, pel cantó occità, Frederic Mistral.

Malgrat tot, avui encara són pocs els catalans que coneixen Occitània, i en canvi tots els occitans coneixen els Països Catalans. No hi ha cap atlas occità on no hi figuri una «carta (mapa) de las tèrras catalanas e de las tèrras occitanas», fins i tot quan alguns autors es paren a somniar una Europa de les Nacions ho fan parlant d'una confederació catalano-occitana al costat de les altres nacions. Aquest interès pels catalans es pot copsar també a l'Escola Occitana d'Estiu. Les preguntes sobre el procés català de redreçament nacional (que ells tenen com a modèlic, malgrat que nosaltres hi trobem mancances), sobre la situació de la llengua i sobre el panorama polític són constants.

De l'occità, hom pot dir que és una llengua amb fortes diferències dialectals: el llenguadocià, el lemosí, el gascó, l'auvernià, el provençal... Aquest fet dificulta la tasca de normalitzar ortogràficament la llengua, cosa que encara no s'ha fet. D'altra banda, a la Provença hi ha un moviment de separació del dialecte del conjunt idiomàtic occità. Aquest moviment, anomenat Felibritge, vol crear una normativa ortogràfica pròpia, una mica com s'ha provat de fer al País Valencià amb el català, però amb matisacions importants.

Actualment es fan tres escoles occitanes d'estiu: una a la Provença a finals de juliol, l'altra al Cantal (Auvèrnia), a principis d'agost i l'altra, que gosaríem dir que és la més important, al poblet de Pena d'Agenès, prop d'Agen, al límit del Llenguadoc, que es fa a la meitat del mes d'agost. La durada de les tres és d'una setmana.

L'element més important d'aquestes escoles és l'aprenentatge de l'occità, però també hi ha d'altres activitats: tallers d'història, de literatura, de teatre, de cant, de dansa, de música tradicional...

Les nits s'aprofiten per fer vetllades: actuació de grups o cantants occitans, contaires, ball i altres coses que poden sortir espontàniament dels assistents a l'escola.

construcció de titelles (I)

TITELLA PLA

Materials:
- cartolina blanca gruixuda
- filferro
- cel·lo
- goma d'enganxar —pega—
- tisores
- tenalles
- colors

Aquest exercici és molt indicat per esplais i escoles (nens més grans de 6 anys). És un dels primers passos per iniciar-los en el món de les titelles, tant pel que fa a la construcció com a la manipulació-representació.
Primer cal organitzar equips d'un mínim de dues persones i d'un màxim de cinc.
El treball consisteix en pensar una petita història on hi intervinguin uns personatges i uns objectes; seguidament cadascú ha de dibuixar sobre una cartolina blanca gruixuda el personatge que ha escollit. Cal fer el dibuix tenint en compte el paper que juga en la història que s'ha pensat (pot ser un personatge trist, alegre, que està quiet, que està corrent, etc.). Tenint en compte que cada personatge pot tenir dues cares (vegeu el dibuix), en una el podem dibuixar seriós i en l'altra trist.

construcció de titelles (II)

TITELLA PLA MÒBIL

Materials:
- cartolina blanca gruixuda
- filferro
- cel·lo
- cola
- colors
- tisores
- tenalles
- relligadors de llautó

Aquest exercici és per a nois i noies de més de deu anys, ja que planteja més problemes que l'anterior.
Tenint l'exemple del titella pla li incorporarem la possibilitat de moviment, no només a la figura en general, sinó en punts concrets d'aquest personatge o objecte. Així, un titella podrà moure un braç o una cama, podrà obrir la boca, etc. D'aquesta manera donarem més vida als titelles i els personatges de la història tindran més expressió a l'hora de comunicar-se amb el públic.
Cal dibuixar i pintar el braç, la cama o l'element que volem que tingui moviment. Un

Un cop acabat i pintat el dibuix per les dues cares, es retalla i s'hi incorpora un filferro, tal com mostra el gravat, tenint en compte que si l'objecte dibuixat, és per exemple, un núvol o una papallona o alguna altra cosa que ha d'ocupar la part superior de l'escena, el filferro haurà de ser més llarg. Un cop acabats els personatges de la història, es comença a estudiar la seva representació: quins són els personatges i objectes que entren primer en escena, com s'estructura el diàleg, etc. Cal tenir present que, si hi ha més d'un personatge en escena, només s'haurà de moure el que parla i els altres restaran immòbils, d'aquesta manera l'espectador seguirà millor el fil argumental del que es narra.
També cal pensar en els decorats de fons de l'escenari o guinyol que, com és lògic, hauran de tenir relació amb l'obra representada.
Ja heu vist que això no és gens complicat, ara només cal que prengueu una sobredosi d'imaginació i que us poseu mans a la feina.

cop fet això es retalla, s'enganxen les dues cares de la peça realitzada i s'uneixen al titella mitjançant un relligador de llautó (vegeu dibuixos).

S'hi afegeix com al titella pla, un filferro que és el que ens permetrà efectuar el moviment programat.

història de Catalunya segles XVI - XVII (I)

SEGLES XVI-XVII ECONOMIA I SOCIETAT

Ferran II intentà eliminar els efectes de la guerra civil del segle XV protegint el comerç i les manufactures. Amb la sentència de Guadalupe (1486) resolgué el conflicte remença i posà les bases per a una major prosperitat al camp. Els catalans, sense poder participar en el comerç americà, es van limitar al comerç mediterrani, dificultat pels atacs turcs. Mentre que la producció tèxtil es va mantenir a un nivell molt modest, els molins paperers i les fargues van augmentar llur producció. Les precàries condicions de vida dels pagesos i dels petits nobles van provocar el bandolerisme. Passats els efectes de la Guerra dels Segadors començà una gran recuperació de tota l'economia catalana, que continuà durant el segle XVIII. En els segles XVI i XVII Catalunya pogué superar el gran buit demogràfic produït per les fams, les pestes i les guerres anteriors; un creixement continuat i la vinguda d'immigrants gascons van fer possible aquesta recuperació.

POLÍTICA I INSTITUCIONS

Ferran II i Isabel, els Reis Catòlics, regnaren alhora a Catalunya i a la resta de la Corona d'Aragó, i a Castella. Si en teoria tots els regnes eren iguals, de fet Castella, més poderosa, s'imposà als altres; la cort s'hi establí, mentre Catalunya era governada per virreis. Ferran II confirmà les lleis catalanes, però canvià el sistema d'elecció dels càrrecs polítics i imposà la Inquisició castellana. Ca-

història de Catalunya segles XVI - XVII (II)

CULTURA I PENSAMENT

La cultura entrà en un període de decadència marcat per la castellanització i per la baixa qualitat dels autors literaris; així Joan Boscà escrigué la major part de la seva obra en castellà. La causa principal fou el trasllat de la Cort a Castella, i que l'aristocràcia que havia fornit d'autors la literatura catalana, s' entroncà amb les cases nobles de Castella per seguir-la. Tampoc les universitats no aconseguiren superar la llarga mediocritat. El català continuà essent, però, la llengua de l'administració, de l'església i del poble. Destacaren poetes com Pere Serafí i Joan Pujol, seguidors de la tradició poètica d'Ausiàs March. El més important i popular fou Vicenç Garcia, Rector de Vallfogona, i la seva obra poètica, tant en la part lírica com en la satírica, tingué una gran popularitat. També destacaren altres poetes menors (Josep Romaguera i Francesc Fontanella). L'art renaixentista català destaca en arquitectura (façana de la Generalitat, col·legi de Sant Marià a Tortosa) i escultura (Damià Forment en l'altar de Poblet). L'estil barroc sobresortí en arquitectura (casa de la Convalescència de Barcelona, façana de Sant Martí Sacosta de Girona), pintura (Francesc Ribalta) i música (Escola de Montserrat).

talunya col·laborà amb Carles I i Felip II en les campanyes contra els turcs (Lepant, 1571) però no pogué evitar la separació dels territoris d'Itàlia —excepte Sardenya— de l'administració catalano-aragonesa (Consell d'Itàlia 1595). L'actitud de Felip III i Felip IV fou més hostil envers les institucions catalanes. El comte-duc d'Olivares, ministre de Felip IV, en voler augmentar els impostos i la participació catalana en el manteniment de l'exèrcit reial, provocà un alçament popular (Corpus de Sang). La Generalitat declarà la guerra a Felip IV (Guerra dels Segadors, 1640-1652), i s'hagué d'aliar amb Lluís XIII de França. Felip IV que guanyà la guerra, no canvià les lleis del país, però cedí el Rosselló i part de la Cerdanya a França (tractat dels Pirineus, 1659). Carles II va mantenir el respecte a les institucions catalanes.

QÜESTIONARI QUE CAL PENSAR I RESPONDRE PER ESCRIT

— Quin poder exercia Ferran II damunt la resta de la península?
— Quines actituds tenia la monarquia espanyola, representada per Felip IV, vers la Catalunya de mitjan segle XVII?
— En una època de decadència cultural, política i social, quina fou l'actitud dels catalans dels segles XVI i XVII?
— Descriu l'actitud de les classes populars i la de la noblesa. Quina és la diferència entre aquests dos comportaments?

en llaç full informatiu

TROBADA A MAÓ

El solstici d'hivern va ser el motiu perquè ens tornéssim a trobar amb els amics de Menorca, a Maó, els dies 28 i 29 de desembre de 1985.
Els participants a la trobada eren majoritàriament, joves d'associacions de Veïns de Maó. Van ser dos dies de treball intens en els quals vam convinar l'aprenentatge de tècniques (construcció de joguines), amb la reflexió al voltant d'un tema (el Nadal, els regals i la cursa consumista).
Després d'un sopar multigeneracional als locals de l'Associació de Veïns Camí d'en Barrotes, es va iniciar de forma espontània, un intercanvi d'experiències sobre músiques i altres històries. Part de la gent d'Enllaç, vinculats a la comarca del Penedès, va fer una apassionada exposició del món dels castells i de la gralla; món que esperem poder mostrar —en directe— als nostres amics, si aquest estiu s'embarquen i ens vénen a veure.
Assistents a aquest encontre ens han fet arribar unes reflexions sobre el temps lliure que publicarem més endavant.

MERCÈS!

El grup veïnal d'acció cívica de l'Hospitalet, Gent de Pau, es va oferir per a la tasca de confeccionament i col·locació dels rètols que menen al Centre Permanent de Cultura Popular dels Països Catalans, que ara ja assenyalen els camins d'accés a la casa. Des d'aquí volem agrair el seu esforç, amb la seguretat que aquesta acció és un pas més de la llarga col·laboració que ens ha de mantenir units.

LA BIBLIOTECA ÉS A PUNT!

Si voleu treballar en un clima tranquil, ara ja podeu disposar de la biblioteca del Centre Permanent de Cultura Popular.
Actualment tenim 1.371 llibres degudament catalogats i classificats en les següents matèries: Dinamització-Temps Lliure, Folklore, Música-Cançó, Economia-Política, Ecologia-Naturisme-Viure Altrament, Antropologia, Biografia, Vida associativa-Cooperativisme, Història-Geografia, Qüestió Nacional, Guies, Diccionaris-Enciclopèdies, Llengua-Literatura.

OFERTA

Us interessen discos/casettes d'en **Xesco Boix** *(La sopa de pedres, La flor romanial, La granota tocada del bolat)*, **Esquirols** *(Cants al vent, Colze amb colze, Fent camí)*, **Jaume Arnella** *(Cançons de vi i de taverna, Potser ja és ara l'hora...)* **Al Tall** *(Deixeu que rodi la roda)*, **Òscar Mas** *(Arran d'alba)*, **Titelles Badabadoc** *(Joan Salvador Gavina, El petit príncep)*?
Ara podeu adquirir-los al preu de 350 ptes. la unitat, trucant als telèfons 691 27 72 i al 692 51 83 de 7 a 11 del vespre, o bé escrivint a l'apartat de correus 85, de Ripollet (Vallès Occidental).

AMUNT I CRITS

Hem previst un augment en la tarifa de subscripció de VIA FORA!, el qual no té res a veure amb el famós Impost sobre el Valor Afegit. A partir d'ara el preu anual serà de 600 ptes.

CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR

TROBADES D'AUTOFORMACIÓ I D'INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES

Calendari de trobades:

març

1-2 CERCAVILES: Trobada que tractarà sobre la cercavila, els tipus i el seu contingut. Conscients de la recuperació de la cercavila com a element important d'una festa, caldria plantejar-nos quina ha estat la seva evolució, què és ara i cap a on vol anar.

15-16 FESTA DE L'ARBRE: Manteniment dels arbres plantats els anys anteriors. Condicionament i preparació del terreny per als arbres i plantes d'enguany. Celebració d'un acte festiu.

28-31 TROBADA DE GRALLES I TABALS: IV Trobada de música popular. Curset de formació musical basat en l'aprenentatge de la gralla o el tabal.

abril

19-20 XANQUES: Iniciem-nos en l'art de portar unes xanques o aprofundim-hi, si ja en sabem, buscant totes les possibilitatats que ens poden donar. Taller: construcció de xanques.

El perquè de les trobades:

Cal que entre tots redescobrim un estil propi de la cultura i de l'aprenentatge, un estil on l'ajut mutu, la lliure cooperació, l'activitat, l'autogestió i l'autoformació tinguin un lloc preferent.

Fer la recerca en un clima d'intercanvi, és el que pot educar-nos la inventiva, la iniciativa, la imaginació i la corresponsabilitat. Les trobades, doncs, estan pensades per a:

— Establir unes bases per a un procés educacional que estimuli la persona a progressar individualment i col·lectiva.

— Facilitar l'intercanvi d'experiències entre tots aquells que, a cada poble o barri, fan possible una dinamització constant del seu entorn, tant en grup com individualment.

— Revaloritzar el treball voluntari no institucional.

— Treballar unes tècniques i fer-ne un estudi teòric de reflexió, de manera que ens donin un ventall més ample de possibilitats a l'hora d'endinsar-nos en una acció concreta.

— Aprofundir el concepte de cultura com a resposta personal i col·lectiva a les dificultats que genera la realitat actual del nostre país; enfront d'una cultura alienant i aliena cal proposar-ne una de pròpia i alliberadora.

CENTRE D'ACOLLIDA DE DOCUMENTACIÓ I DE TREBALL

Aquest curs tenim ganes de *viure* la casa, aquesta casa que ens ha costat tan esforç i que tots els que l'hem feta sabem el plaer que produeix l'obra gairebé acabada.

Per això, a més de les Trobades d'autoformació i d'intercanvi d'experiències, cada cap de setmana obrirem la casa com a Centre de documentació, d'acollida i de treball.

De documentació. El Centre té biblioteca, hemeroteca i un àrxiu d'experiències. Qualsevol grup o persona pot venir i utilitzar aquesta material de consulta.

No cal dir que acceptem qualsevol publicació i/o document que pugui enriquir l'arxiu del Centre.

D'acollida. Com a lloc de reunió entre membres d'una associació cultural, grups de joves, grups de folklore viu, nou associacionisme, etc., o entre persones que vulguin posar en comú una qüestió afí o vulguin intercanviar experiències sobre dinamització cultural o la recerca d'una altra manera de viure.

El Centre té un taller que permet experimentar i aprendre tècniques com ara confecció de màscares o bestiari, impressió de cartells, maquillatge, etc.

De treball. Volem facilitar unes condicions que possibilitin el desenvolupament i la realització del treball manual i intel·lectual, tant a nivell individual com col·lectivament.

CAMPS DE TREBALL DE CAP DE SETMANA

Diem que la casa està gairebé acabada. Això vol dir que falten encara algunes coses per fer com ara pintar les habitacions, envernissar alguna finestra, acabar de col·locar la voravia que envolta la casa,...
Cada cinc setmanes, més o menys, prepararem un camp de treball de cap de setmana, combinant el treball físic amb la posada en comú d'un tema d'interès.

INDICACIONS PRÀCTIQUES

* Enllaç posa a disposició de tothom que vulgui i hi càpiga (hi ha lloc per a 25 persones), una casa per poder compartir i intercanviar experiències en el camp de la dinamització cultural dels Països Catalans.'
* La casa està oberta des del divendres al vespre fins el diumenge cap al tard. El divendres només hi ha servei de matalàs, el sopar cal que cadascú se'l porti.
* Preu de l'estada:
Trobades: 1.200 pessetes, que inclouen el dinar i sopar del dissabte, el dormir —amb sac—, l'esmorzar i el dinar de diumenge, i les despeses i material de la trobada.
Centre d'acollida, de documentació i de treball: 1.000 pessetes el cap de setmana (sopar del dissabte, dormir —amb sac— i esmorzar i dinar el diumenge).
Camps de treball de cap de setmana: Ens partirem les despeses del menjar entre tots els participants.
* Cal que telefoneu o escriviu abans de venir (per saber si hi ha lloc i perquè poguem calcular les llenties que hem de comprar), als telèfons 692 51 83, 691 27 72 de 7 a 11 del vespre/nit o a l'apartat de correus 85 de Ripollet (Vallès Occidental). Us podem facilitar informació més detallada de cada trobada, horaris de trens, mapes de carreteres, etc.

(Aquestes activitats tenen el Suport de la **Fundació de Serveis de Cultura Popular, la Fundació Esico i la Direcció General de la Joventut de la Generalitat de Catalunya).**

en llaç
promotora de cultura popular
apartat 85 RIPOLLET

NINGÚ NO ÉS IMPRESCINDIBLE, PERÒ TOTS SOM NECESSARIS

A més de les feines internes per mantenir estrictament el funcionament d'ENLLAÇ (secretaria, comptabilitat...) ens hem fixat una colla de tasques per avançar en el camí que ens proposem d'enllaç entre la gent culturalment activa.

RELACIONS EXTERIORS

Premsa i radiodifusió: per informar periòdicament de les activitats i opinions d'ENLLAÇ i organitzar les presentacions de VIA FORA!

Sortides comarcals: per seguir connectant amb la gent actualment activa, tant d'entitats, com de grups ideològics.

Relacions internacionals: per saber què es cou a l'estranger i donar a conèixer la nostra realitat.

CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR

Documentació: per fitxar, extractar, classificar, arxivar, enquadernar, etc. llibres, revistes i dossiers.

Trobades: per organitzar les trobades i dur el calendari d'activitats de la casa.

Obres: per establir prioritats i organitzar els camps de treball.

VIA FORA!

Redacció, correcció i muntatge: per fer la selecció d'articles, donar el contingut previst a la revista i deixar-la a punt d'imprimir.

Distribució: per trametre la revista i assegurar la seva arribada als lectors.

Subscriptors i domiciliacions: per controlar el fitxer de subscripcions i el cobrament d'aquestes.

Tothom qui comparteixi els nostres desitjos i es vegi seduït per aquestes propostes, pot donar-nos un cop de mà. Només cal telefonar als números 691 27 72 o 692 51 83 i comentar les vostres preferències.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

En/Na.....

Adreça..... Telèfon.....

Població..... Comarca.....

- ☐ Em subscric a «VIA FORA!» per a l'any 1986 (600 ptes/4 números)
- ☐ Vull rebre el nº de «VIA FORA!» (150 ptes.)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (1.000 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (1.500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb Enllaç (ptes./trimestre)

Forma de pagament:

- ☐ Gir postal
- ☐ Domiciliació bancària (preferentment C.P.V.E.)
- ☐ En efectiu (personalment)

Data Signatura

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms.....

Llibreta nº/cc. nº..... Caixa/Banc.....

Agència ..... Adreça .....

Població..... Comarca.....

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/a la meva llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meva subscripció.

Data Signatura

cançons de beure (I)

PEL BON VI
(Popular)

Cançó acumulativa. Un cop reunida la colla i sota els efectes de la gresca, podeu cantar-la, mimar-la i fins i tot improvisar alguna representació i provar de fer la tornada a veus. Us animareu! L'hem extreta de:
JAUME ARNELLA i MIQUEL RAVENTÓS
Cançons de vi i de taverna
Oidà, Esplai-Club, 3

Per l'aliment del bon vi,
per l'aliment del bon vi,
me n'he empenyat *la gorra*.
N'he quedat desengorrat,
desengorrat
i no l'he tastat.

Que el vi n'és bo
l'aigua no gaire;
que el vi n'és bo
que l'aigua no.

...geca	desengecat...
armilla	desarmillat...
calces	desencalçat...
espardenyes	despardenyat...
mitjons	desmitjonat...
samarreta	desmarretat...
calçotets	descalçonat...
faixa	desenfaixat...
dona	desendonat...

En arribar a *desengecat..., desarmillat, desencalçat...* es repeteixen en ordre invers tots els anteriors: *desencalçat, desarmillat, desengecat, desengorrat* i *no l'he tastat*.

cançons de beure (II)

LES RONDES DEL VI
(Joan Soler i Jaume Arnella)

Aquí tenim una cançó de caire popular. Ens porta una dosi de bon humor i només cal que us reuniu una colla i us engresqueu a cantar-la. L'hem extreta de:.
JAUME ARNELLA i MIQUEL RAVENTÓS
Cançons de vi i de taverna
Oidà, Esplai-Club, 3

1. No vagis a la mar
a encomanar les penes,
no vagis a la mar,
les aigües en van plenes.
La-la-rà, la-ra-la-rà,
la-la-rà, la-ra-la-rà.

2. Vora, vora del port
hi ha una vella taverna,
vora, vora del port
un bar de mala mort.

3. Una bóta de rom
i una altra d'aiguardent,
una bóta de rom
i molta olor de gent.

4. No siguis sol a beure
ni sol a rumiar,
no siguis sol a beure
que el vi et condemnarà.

5. El primer brindis va
per companys i companyes,
el segon anirà
pels qui els han crescut banyes.

PEL BON VI

Popular catalana

6. El tercer, libació
a la salut dels pobres,
no és amb mala intenció
deixar al burgès les sobres.

7. Atents, amics, encara
al següent got de vi:
beneirem la mare
que a tots ens va parir.

8. La copa que fa cinc
pel gran pare Noè,
la copa que fa sis
pels diables del café.

9. Quan el sis serà buit
maleiren l'infern,
la copa que fa vuit
no sé qui deixarem.

10. El got de comiat
el cantarem tots junts,
el got de comiat
un rèquiem pels difunts.

Joan Soler
Jaume Arnella

LES RONDES DE VI

empelts (I)

EMPELT D'ESCUDET o «T»

Aquest tipus d'empelt es fa sobre arbres petits que serveixen de patrons i que com a mínim tinguin un any. També es pot fer sobre branques joves, d'un any, de fruiters grans, per tal de canviar-ne la varietat.

El procediment general és marcar-los amb una «T» (1) de dos a quatre centímetres d'alçada, la profunditat ha de ser del gruix de l'escorça. Sempre s'ha de triar la part baixa del patró, procurant que l'escorça sigui llisa i orientada cap al sud.

L'empelt el traurem d'una branqueta d'uns 40 cm. com a mínim; ha de ser un tros d'escorça eliptic que al mig tingui una gemma de tronc (2), s'ha de tallar amb un cop de navalla (3). Separarem amb molta cura l'escorça i hi posarem la punta de l'empelt, ano-

empelts (II)

EMPELT DE CORONA

Per fer aquest tipus d'empels s'ha de tallar el tronc de l'arbre patró. Aquest ha de ser petit, aproximadament d'uns 10 cm. de gruix com a màxim de diàmetre. Cal fer dos o tres talls verticals d'uns tres cm. a l'escoça, sense tallar el tronc (1). Una vegada s'han escollit les branquetes que farem servir per l'empelt, que procurarem que tinguin dos o tres gemmes, les tallem en forma de falça per la part inferior, fent també una mossa que descansarà sobre al patró (2). Aquestes branquetes s'han d'inserir als talls que hem fet abans a l'escorça. Finalment es lliga i es cobreix tot amb argila sola o barrejada amb fang o màstic.

Aquest tipus d'empelt es fa cap al febrer.

menat d'«escudet» (4), després s'ha de tallar la part superior i es lliga (5).
Aquesta operació es fa cap a l'agost perquè les gemmes estan ben formades i els arbres encara tenen saba per realitzar la soldadura; al cap de tres setmanes ja estarà soldat. Després es deslliga i es talla el brot a 2 cm. per damunt de la gemma; el tall ha de ser oblic perquè la pluja s'escorri pel costat contrari a la gemma. Finalment s'ha de tallar la gemma i els rebrots del patró perquè no li prenguin força.

4

5

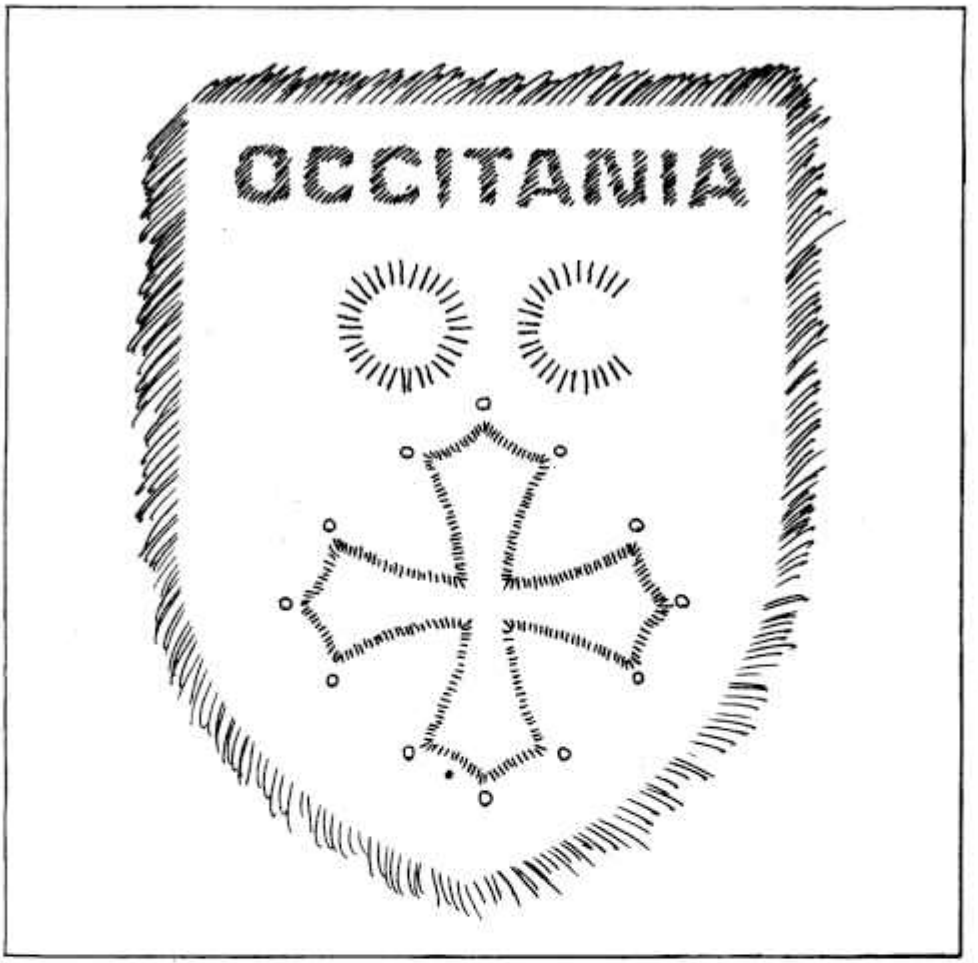

Les escoles occitanes d'estiu són, doncs, l'expressió d'un poble que malda per sobreviure. Perquè, malgrat la difícil situació de la llengua, hi ha altres coses que són també característiques d'Occitània i que es manifesten encara clarament: l'harmonia, la pau i la tolerància. L'harmonia s'expressa en la música, amb una gran quantitat de cantants i una tradició musical important. L'harmonia musical es nota quan adopta aires dolcíssims per expressar situacions d'opressió. La tolerància i el tracte agradable dels occitans contrasten amb la fredor i antipatia dels del Nord.

Crec que un dels qui han definit Occitània més bé és en Marcel Esquieu, escriptor i contaire. Voldria acabar amb alguns fragments del seu «Bilhet Occitan»: «Occitània la portem al cor. La farem sortir de la nostra ànima, de la nostra voluntat (...). Hem de reconquerir la nostra identitat, la nostra llengua, la nostra història, la plenitud dels nostres drets d'homes complets. El dret a parlar occità, d'ésser occitans, de restar, treballar i viure el país occità (...) Com serà aquella Occitània? Serà com la porteu dins el vostre cor, com la fareu amb les vostres mans. No en puc dir res més (...) però crec que serà sobretot humana i agermanada, que s'hi trobaran bé tots els homes que, occitans o no, volen restar o tornar-se humans i lliures!».

Possiblement sigui això el que ens atrau a tots els qui assistim cada any a les escoles occitanes d'estiu. Occitània, la terra que donà vida als trobadors i els seus cants amorosos, va ser arrasada per la barbàrie francesa i des d'aleshores ha restat com a «poble anònim». Però les arrels resten i poden tornar a rebrotar.

Carme Coll (Llorenç del Penedès). Membre del Ball de Bastons del seu poble.
Pere Subirana (Sant Quintí de Mediona). Membre del Ball de Diables del seu poble i del Col·lectiu Independentista del Penedès.

CRIDA A LA SOLIDARITAT: UNA LECTURA RADICAL

Jordi Via i Llop

Com a ampliació d'un article publicat al número 18 de REVOLTA («Reflexions sobre bilingüisme i normalització»), el company Jordi Via presenta una visió clara del que fa i és la «Crida»: «Crida a la Solidaritat: una lectura radical». També aquest article va sortir publicat, el desembre de l'any passat, a la mateixa revista. Ara nosaltres el volem reproduir a VIA FORA! perquè ens pot aportar un major coneixement d'un moviment tan important com és la «Crida».

Aturar-se, reflexionar, transmetre una visió de les coses que vagi més enllà de l'anàlisi puntual que justifica a un mateix la seva vinculació, la seva participació en una acció determinada, no és gens fàcil si es fa tenint com a òptica la Crida a la Solidaritat. Per què? com a mínim per dues coses: sé molt bé per a qui estic escrivint i tinc clar que l'apassionament quotidià m'absorveix. Es barreja l'afecte i l'enorme respecte cap a la feina que feu amb el convenciment que és millor fer que parlar massa... el temps dirà. Sovint, però, ara mateix, ja coincidim amb l'acció. La realitat sempre obliga. La crítica dels amics, a voltes massa fàcil i excloent, a voltes cavalcant en el joc dels seus propis equilibris interns, o potser, a voltes mal entesa, fa pensar i genera necessitats: d'això es tracta.

La crítica dels enemics, dels oportunistes de torn, és la mesura exacta d'on els fa mal aquest fenomen estrany que és la Crida, poc classificable en la seva pobra imaginació, i és que la imaginació és un símptoma clar d'irreductibilitat.

La Crida en la pràctica, i això no és cap novetat per a vosaltres, esdevé fonamental en la configuració del moviment d'alliberament nacional. El ressò de les seves accions i la seva capacitat de convocatòria així ho indiquen.

Per primera vegada en el post-franquisme, en la democràcia formal, sembla que es configura una realitat sòlida (per incidència i credibilitat) al si del nacionalisme radical al nostre país.

Una realitat que no s'està construint fonamentant la seva existència, el seu èxit polític, en els bons resutats d'una participació electoral al marge de la implantació social i de la disponibilitat econòmica real. La història recent és molt il·lustrativa en aquest sentit. De les vicissituds que ha sofert el sector se'n podria fer un tractat. Vicissituds saturades d'oportunisme, de picabaralles personals i, al capdavall, de manca d'anàlisi política. Naixement de NE, autodissolució del BEAN, fracassos electorals d'ambdues organitzacions, escissió de NE... I la història continua, l'Entesa de l'Esquerra Catalana n'és un exemple: els seus pactes electoralistes són el presagi d'una mort política prou immediata i confirmen la convivència, ja denunciada fa sis anys, entre el PSUC i un sector important dels fundadors de NE.

Una realitat que no desenvolupa mimetisme amb Euskadi, sense sentit en el nostre moment actual, i que del «radicalisme» essencialista no en fa un eix dels seus pronunciaments i la seva pràctica. Un «radicalisme» essencialista on, malgrat l'absoluta legitimitat d'aquest objectiu, compartit per un sector important de la Crida, la independència nacional dels Països Catalans i la constitució d'un estat propi semblen la «panacea» que tot ho resoldrà. Un «radicalisme» essencialista que incorpora, salvant totes les excepcions que calgui, a l'igual que el dit «nacionalisme» moderat, massa elements de xovinisme (on sembla que pertànyer a una comunitat nacional determinada sigui una virtut en ella mateixa), de folklorisme (on es tendeix a enfatitzar constantment els valors heretats del passat), d'uniformisme excloent amb un tarannà clarament neo-feixista en molts moments (mantenir la necessitat de desenvolupar un treball polític independentista al gol sud del camp del Barça pot servir d'exemple).

Una realitat que vol modificar la correlació de forces i que entén com a feina fonamental la creació de consciència i que, com a tal realitat, és el resultat d'una hipòtesi de treball que, desenvolupada per un nucli dinamitzador, ve caracteritzada per:

— Capacitat de resposta immediata.
— Claredat de convocatòria (d'accions o de campanyes).
—Flexibilitat organitzativa.
— Força moral (per la clara vinculació del nucli dinamitzador en les accions i les campanyes proposades).

— Autofinançament.

Un nucli dinamitzador més o menys ampli, segons els casos, en el que coexisteixen característiques personals diverses (analítiques, organitzatives i intuïtives) posades en joc dialècticament la majoria de vegades, que coincideixen des d'òptiques diverses (independentistes, confederalistes, etc.) en la plataforma de 6 punts que emmarca els objectius i, per tant, emmarca ideològicament el moviment.

1) *Autodeterminació dels Països Catalans* com a eina de recuperació de la plena sobirania nacional.

2) Normalització del *català*, per recobrar la situació de la *llengua pròpia i única de la nació catalana.*

3) *Defensa de les llibertats col·lectives*, llibertat d'expressió, permanent lluita antirepressiva i exigència de llibertat per als presos polítics i de consciència.

4) Per la *construcció d'una societat més lliure i justa*; sense cap tipus de discriminació; per l'accés del poble al poder polític i econòmic.

5) *Desmilitarització, desnuclearització i defensa de la terra*, com a elements indispensables per assolir la pau.

6) *Internacionalització del fet nacional català* i entesa solidària amb totes les nacions oprimides del món.

Un nucli dinamitzador que entén com a important que els resultats de la «moguda» són tant més bons com menys marginables són per l'«stablishmen» polític. Aquest fet obliga, necessàriament, a un discurs suau de formes i dur de fons (cal no perdre de vista els objectius). Això, es pensa, fa avançar consciències: es fan evidents les contradiccions amb un llenguatge molt semblant al prestigiat pel poder, sense entrar en el seu joc de «participació política. Evidentment, l'equilibri entre discurs formal i discurs ideològic no és fàcil.

L'equilibri entre convocatòries generals, algunes suaus de formes, i les accions o les denúncies concretes clares i contundents, en molts moments amb un alt compromís personal, està donant resultats.

Com sortir sinó del ghetto de la marginalitat on el poder empeny a qualsevol opció radical, com superar el comunicar-nos, el dir-nos les coses, per autocomplaença? Com arribar a sectors amplis de la població? El moviment per la pau és un bon exemple de discurs proper a la gent.

A la Crida no se li escapa que en cert sentit —l'electoral immediat— en la mesura que es genera opinió anticentralista i anti PSOE, el beneficiari immediat de les seves accions és CiU (recordem que quan tots plegats ens manifestàrem contra la LOAPA ja sabiem qui ho capitalitzaria políticament, però calia fer-ho).

També és clar que, simultàniament, s'estan marcant uns punts de referència que depassen totalment els postulats del regionalisme convergent i que defineixen inevitablement un posicionament radicalment contrari a la política del govern de la Generalitat: definir la normalització lingüística al marge de la institucionalització del bilingüisme; estar en contra dels «posicionaments» proatlantistes d'en Jordi Pujol, tot desenvolupant des del nacionalisme una campanya en contra de la permanència de l'estat espanyol a l'OTAN; definir l'Europa de les nacions com a marc alternatiu a l'Europa dels estats que es vol consolidar amb la CEE; estar en contra de qualsevol llei antiterrorista, etc. són evidències clares de quina és la voluntat política amb què la Crida desenvolupa la seva tasca pedagògica i de mobilització.

Voluntat política que restà clarament expressada per l'Àngel Colom en el darrer acte de solidaritat amb Euskadi que tingué lloc a Barcelona el proppassat mes de novembre, quan en nom de l'Assemblea Permanent i de la Comissió Internacional concretà l'estratègia rupturista de la Crida a la Solidaritat, que en síntesi proposa:

— Continuar la lluita per la normalització lingüística.

— Denunciar i proposar la superació de la Constitució espanyola i de l'Estatut.

— La configuració dels moviments socials com a contrapoders.

— L'aglutinament, la confluència de les forces nacionalistes radicals per desenvolupar un contrapoder polític nacional.

Jordi Via i Llop. Membre de l'Assemblea Permanent de la Crida a la Solidaritat.

DEL PACIFISME A LA NO-VIOLÈNCIA

*Dins del tarannà de funcionament quotidià d'ENLLAÇ hi ha una sèrie de treballs de caràcter fonamentalment intern que anomenem d'*autoformació i aprenentatge, *que portem a terme periòdicament per tal de tenir al nostre abast una eina de discussió, d'anàlisi i de progrés, tant a nivell personal com col·lectiu, que ha de servir-nos per saber trobar el nostre lloc en matèries tan fonamentals per a tots com són la cultura, la política i el pensament.*

A la darrera trobada hem debatut col·lectivament un tema que, per les seves característiques, resulta de força actualitat: EL PACIFISME.

La raó per la qual ens hem decidit a tractar aquest assumpte és que ens hem adonat del fet que, fins ara, ens havíem anat enclaustrant excessivament en uns temes directament relacionats amb la cultura popular i els seus diferents vessants. Amb aquesta posta en comú iniciem, doncs, un procés més ampli i ambiciós, d'acord amb l'evolució temàtica, tant de contingut com de continent, de la revista que teniu a les vostres mans.

Per això publiquem en el nostre mitjà de comunicació escrit, el VIA FORA! el resultat de les nostres reflexions, elaborades primerament a nivell pesonal i més endavant col·lectivament. Aquests que llegireu són, doncs, els fruits de la nostra anàlisi i posta en comú sobre el pacifisme. Hem pensat que aquest mateix apartat de la revista pot servir en endavant com a mitjà de sortida de tots aquells temes que resultin d'interès públic pel moment històric que vivim, que nosaltres creguem que cal anar clarificant des del nostre àmbit col·lectiu.

A l'hora de tractar aquest tema volem constatar dues diferències fonamentals: la primera pel que fa als conceptes de PACIFISME i NO-VIOLÈNCIA, i la segona pel que fa a l'evolució i naixement de l'activitat pacifista a Catalunya i a l'Estat espanyol.

Com a grup, ens inclinem més pel concepte de no-violència que no pas pel de pacifisme. I ho fem amb una clara consciència, perquè a l'hora d'analitzar aquests dos conceptes, parlem de qüestions qualitativament diferents.

El concepte de pacifisme neix del concepte de PAU plantejat d'una manera abstracta, sense substància pròpia. Creiem que aquest concepte és i ha estat fàcilment manipulable per tot un seguit de corrents polítics, amb unes clares connotacions oportunistes: «el pacifisme és una paraula de moda, útil com a aglutinador de possibles masses». I és a la vegada un terme de clares connotacions oportunistes per part de forces polítiques amb una clara tendència a ideologies militaristes: ordre, disciplina, jerarquia, centralisme, etc., que històricament i objectiva no poden ser pacifistes.

D'altra banda, el concepte de pacifisme està estretament lligat a esquemes massificadors, on l'objectiu principal és l'assoliment de grans concentracions i manifestacions. Ens cal, però, aclarir que estem a favor d'aquest tipus d'accions, sempre i quan responguin a un procés i a un treball personalitzador, interioritzador i previ, i no únicament com a instrument de pressió política i àdhuc de poder.

La no-violència, contràriament al concepte de pacifisme, té unes connotacions per a nosaltres d'interiorització i de personalització, és a dir, d'opció de vida; per això ens resulta, en aquest sentit, molt més concreta i íntegra.

No es tracta únicament d'estar en contra de les guerres, dels blocs, etc. (conceptes la majoria de les vegades plantejats de manera absoluta), ni només en contra de la violència física, sinó de tota violència exercida entre els éssers vius, en el medi, i a qualsevol altre nivell. Caldria recordar que «la pau» comença per un mateix. Cal, doncs, ser conseqüents en les petites coses, precisament pel fet que ho són.

Creiem que una constant reflexió sobre la no-violència i un intent de ser conseqüents amb les nostres conviccions, ens mena necessàriament a tenir una actitud crítica enfront del sistema, i irremeiablement a la desobediència civil, com a eina pràctica, conseqüent i no violenta; incisiva i punyent, però.

El segon concepte que voldríem aclarir és el de la diferència abismal que hi ha entre el naixement dels diferents moviments anomenats pacifistes a Catalunya i l'Estat espanyol.
Als països de parla castellana neixen com a resposta, política i de masses, a la ubicació de les bases americanes (marxes de Torrejón), capitalitzades en la seva majoria per diferents organitzacions polítiques estatals. No ignorem els intents de voler fer un moviment pacifista autònom per part de les diferents alternatives polítiques. Tanmateix, pensem que no n'han reeixit.
A Catalunya apareixen una sèrie de fenòmens qualitativament diferents. Als anys 50 i 60 arriba Lanza del Vasto, amb les seves comunitats de l'Arca, moviment que s'inclina preferentment pel ruralisme com a sortida; en conseqüència caldria qualificar-lo com a moviment tancat en ell mateix. Cal, però, remarcar l'enorme importància que han tingut aquestes comunitats, pel que fa al treball realitzat amb els sectors marginals de la població.
D'altra banda, als anys 70, apareix Lluís Maria Xirinachs, amb una nova actitud essencialment urbana, arrelada als problemes concrets i quotidians, que té un pes específic en la història de la lluita contra la Dictadura.
Hi ha un concepte, però, que condiciona tota la nostra pràctica i ideologia com a entitat: el fet nacional. Volem emmarcar el concepte de no-violència, en allò que ve a ser la nostra dèria en aquests tretze anys que portem existint com a col·lectiu. Com a membres d'una nació sense estat, creiem bàsic i fonamental de fer coincidir totes les iniciatives en el camp de la no-violència envers un moviment, a nivell de Països Catalans que estigui basat en la no agressivitat, l'alliberament personal i col·lectiu, la concreció en les petites coses de cada dia, fent un gran esforç d'introspecció personal.
Som conscients que aquesta alternativa pot semblar vaga i genèrica, poc concreta a l'hora de fer quelcom. Tanmateix, creiem que és mitjançant la consciència personal que s'inicia un procés col·lectiu de presa d'opinió i, en conseqüència, d'acció.
El tema de l'OTAN el considerem dins d'aquesta anàlisi com una qüestió més de forma que de fons. Independentment que calgui manifestar-s públicament —vegeu l'editorial d'aquest VIA FORA!— creiem que cal també anar al fons de les qüestions, convençuts que d'aquesta manera podrem tenir una actitud i una opinió pròpies, és a dir, assimilades i conscients.
No voldríem acabar aquesta petita reflexió sense parlar del fenomen que s'ha vingut a anomenat, cada cop més generalitzadament TERRORISME. Volem fer constar que, per a nosaltres, la paraula terrorisme és la «violència indiscriminada» que es vol justificar per l'assoliment d'un objectiu més o menys subjectivament just. Històricament han estat els diferents corrents violents de caràcter dretà els que han utilitzat aquest tipus d'acció: violència indiscriminada —terrorisme. En general les forces i moviments violents d'esquerra han utilitzat la violència dirigida. Cal no confondre's i tenir-ho ben clar, perquè en el segon cas podríem arribar a conclusions i afirmacions errònies, perquè en comptes d'anomenar-lo terrorisme —afirmació per a nosaltres incorrecta— caldrien d'altres qualificatius com són els de guerra, conflagració, guerrilla, etc., manifestacions violentes, però qualitativament diferents de la violència indiscriminada (terrorisme).
Però, tot i aixi, és defensable la lluita armada? Hi ha contradicció entre violència i lluita armada?
Volem deixar ben clar que no en sabem prou i tenim dubtes profunds; volem i creiem, modestament, que hem de dir la nostra, si més no, dir obertament i pública les nostres reflexions.
Opinem que, en un principi, és massa simple d'estar en contra del concepte de lluita armada, perquè sigui una forma no pacifista d'aconseguir uns objectius. Moltes vegades no depèn únicament de nosaltres mateixos el fet d'adoptar una potura i acció determinades, sinó que està condicionat pel nostre antagonisme ideològic. Cal observar que moltes de les manifestacions violentes són respostes a actituds terriblement anorreadores, protagonitzades per les forces «legalment» establertes en un país determinat.
Volem recordar que el mateix Gandhi, pare de la no-violència, va recolzar en moments determinats accions militars violentes.
Som conscients també que hi ha moltes situacions realment desesperades provocades per formes aparentment no violentes físicament, que fan que un poble o una part d'aquest, adopti postures radicals i àdhuc activament violentes. Quan un poble ha de donar una resposta a una situació que l'anorrea com a comunitat, té i fa servir diferents mitjans d'acció, directament proporcionals al nivell de consciència i de situació límit en què es troba. Cada situació, cada país i cada poble reacciona, doncs, de manera diferent, de manera pròpia. Per això, a l'hora d'analitzar comportaments a nivell essencialment sociològic, cal tenir present aquestes consideracions i no anar amb veritats absolutes ni dogmes preestablerts, perquè aquesta és la millor manera de fer una anàlisi equivocada i, en conseqüència, tenir una actitud errònia.

GUIA I MARÍN, Josep
És molt senzill: digueu-li Catalunya
El Llamp, La Rella
Barcelona 1985, 57 pàgs.

L'AUTOR

Josep Guia i Marin neix a València el 8 de juny de 1947. Entre els tres i els catorze anys viu a Beneixama (l'Alcoià) i després a València on es llicencia i treballa com a professor de la Universitat. És doctor en matemàtiques i ha publicat diversos treballs d'investigació en topologia general. Des del càrrec de vice-rector ha dirigit l'elaboració dels estatuts de la Universitat de València. És membre del Patronat de la Universitat Catalana d'Estiu i professor coordinador de la secció LA QÜESTIÓ NACIONAL. Té —ha tingut— una destacada actuació política a València. És membre del comitè executiu del PSAN des del 1975 i milita al Moviment de Defensa de la Terra. Ha estat detingut i multat reiteradament sota la dictadura i sota la democràcia espanyola. Ha escrit en diverses revistes i diaris i ha recollit part d'aquests articles en el llibre *Països Catalans i Llibertat* (1983); aquest és un llibre al qual ens hem de referir quan parlem de l'independentisme català del 1978 fins ara.

EL LLIBRE

Aquest és el darrer llibre de Josep Guia, «És molt senzill: digueu-li Catalunya» just acabar de sortir i ja ha aixecat una forta polèmica, per ell, però, és qüestió de dir les coses pel seu nom.

Aquesta obra arriba en un moment ple d'incògnites, de dubtes i d'avenços per part de la ideologia espanyolista oficial. Ens preparen el cop més fort per a l'any 1992, les olimpíades en el cor de Catalunya, coincidint amb la celebració de l'etnocidi del descobriment espanyol d'Amèrica.

El més important del llibre és la proposta d'una nova *estratègia* basada en el fet que l'alliberament del nostre poble s'ha de dur a terme des del CENTRE cap a la PERIFÈRIA, des de Barcelona cap a tot el territori de parla catalana. Tanmateix, també és qüestió de noms, essent aquest l'aspecte més cridaner del llibre. Proposa superar la denominació de PP.CC. i donar un pas endavant dient-li Catalunya. Per l'autor del llibre seria bo que tots els catalans sabessin quina és la capital, on som situats, quina orientació tenim, i està convençut d'altra banda que dir la veritat és revolucionari.

La idea desevolupada en el llibre és una invitació a que la Catalunya central s'estengui més enllà del que són les quatre províncies actuals de l'administració espanyola, en aquest sentit creu que el nom pot fer part d'aquesta feina i aconseguir com a efecte secundari situacions polítiques de menys espanyolització, i això només es pot provocar des d'un plantejament nacional decididament unitari i no ambiguament plural. Creiem que el llibre en conjunt és un fort revulsiu, i realment provocarà canvis en la rutina de molta gent, ja que és molt senzill... posem-hi convicció i Via Fora!

RACIONERO I GRAU, Lluis
Raimon o el seny fantàstic
Laia, El Mirall i el Temps
Barcelona 1985, 288 pàgs.

L'AUTOR

L'autor d'aquest llibre que avui us presentem ja ha estat altres vegades protagonista de la secció de relligats —FULLS INFORMATIUS nº 4 i VIA FORA! nº 1— amb la seva novel·la CERCAMÓN i un treball d'assaig que porta el títol DEL PARO AL OCIO. Avui de nou us el portem amb una ambiciosa obra que és la increïble aventura humana de Ramon Llull. Molts altres són els llibres que ha publicat en aquests darrers deu anys, tots ells amb un destacat èxit. Lluis Racionero i Grau va néixer a la Seu d'Urgell l'any 1940, és Doctor en Ciències econòmiques per la Universitat de Barcelona i Master en Urbanisme per la Universitat de Berkeley; però cap a l'any 1977 es dedicà a l'estudi i la reflexió i començà a publicar treballs, fruit de les seves anàlisis sobre el nostre món i la seva història.

EL LLIBRE

El llibre que avui us recomanem podriem considerar-lo com a continuació cronològica del *Cercamón*. Presenta un personatge molt obert, vinculat a la mediterrània, que parteix d'una Catalunya que s'obre cap al mar. A *Cercamón* trobem un país escampat a banda i banda dels Pirineus i ara una Catalunya que creix cap al sud. Ens parla d'un Ramon Llull molt diferent de l'habitual, no un sant, sinó un savi interessat a unificar les tres cultures que creixen en els països de la mediterrània: la jueva, la cristiana i la musulmana.

De cada una d'aquestes cultures en presenta uns personatges claus, tot això situat en una Edat Mitjana molt positiva i rica, contra la foscor que sempre envolta aquesta època, positiva per tota la càrrega d'estudis que comporten els viatges i l'intercanvi amb altres països i altra gent, tant a nivell filosòfic com científic.

Ens mostra una interessant visió de la pesta a Girona que fou provocada pels alquimistes jueus per lluitar contra el setge a què eren sotmesos. Finalment, els jueus foren expulsats de la peninsula, fet que van impulsar principalment els dominics.

Volem destacar, sobretot, uns aspectes referents al personatge principal de la novel·la que ens descobreix el fet que Ramon Llull és autor de més de quatre-cents llibres, un home de vida viatgera, tot això adobat amb unes intenses ganes d'aprendre i conèixer. La novel·la està escrita en un llenguatge àgil i entenedor i com a història novel·lada aconsegueix informar-nos d'una època que molts de nosaltres tenim poc situada.

TALLER DE TEATRE, DE FIGUERES

Alfons Gumbau

Els components del «Taller de Teatre de Figures» ens expliquen el perquè de la seva formació com a companyia de teatre de caire no professional. Des de sempre Figueres ha comptat amb una tradició teatral activa, de primer amb una caràcter comercial, centrada a l'entorn del Teatre Principal i, més endavant, en la difícil dècada dels cinquantes, per mitjà de companyies estables de tipus no comercial.
Amb la finalitat de cobrir l'espai que aquests ens van deixar en blanc amb la seva malaurada desaparició, i amb l'objecte de retornar l'interès pel teatre als espectadors de les comarques gironines, neix Taller de Teatre.

Figueres ha tingut sempre una gran tradició teatral, centrada primer a l'entorn del seu Teatre Principal (cremat a l'entrada de les tropes franquistes i convertit avui en «Teatre-Museu Dalí») i després sostinguda per diverses companyies de Teatre no professional. Durant un temps, i això ho afirmà «Vida Catòlica» de Girona, la capital teatral de Girona és Figueres. Són els anys cinquantes i aquell elenc capaç de muntar les més grans empreses teatrals, avançant-se a la seva època i a la majoria de grups del seu entorn i de la seva condició no professional, es disgregarà i —*malgrat una revifalla a principis dels setantes*— deixarà d'existir.

S'acaba, doncs, una important època teatral a la ciutat i ho fa sense cap mena de continuïtat, no ja des del punt de vista de grup (actors-actrius que continuïn la tasca), sinó des del punt de vista de públic, que s'ha d'acontentar amb escadusseres actuacions de companyies «professionals», o d'afeccionats de la comarca; la gent s'allunya de les sales i els escenaris queden buits. O a l'inrevés.

Amb aquesta nova perspectiva neix TALLER de TEATRE (any 1977) amb la finalitat de cobrir l'espai de producció que ha quedat buit i de recollir les experiències que els nous grups de l'escena catalana proposen.

Els esforços són grans, i les limitacions també. Mercès a Taller de Teatre passen per Figueres els primers muntatges de Dagoll-Dagom (*No hablaré en clase*), les primeres gires del Lliure (*Jordi Dandin*), al que seguiran altres espectacles (*Abraham i Samuel, Primera Història d'Ester*) o Els Joglars (*M-7 Catalònia, Olympic Man, Teledeum*), etc.

A principis del 1983 s'obre l'actual etapa de Taller de Teatre. Aquell primer nucli es veu ara reforçat per nous elements; continua la formació (personal i col·lectiva) i es deixa de banda la contractació d'espectacles per dedicar-se de ple a la producció. Els resultats són sorprenents: en dos anys, quatre espectacles que han obtingut un notable ressò. El primer d'ells, que servì per aglutinar i rellançar el grup, fou l'obra de Labiche «*La meva Ismènia*» de la qual es realitzaren divuit representacions. Després vingué «*Aquí no paga ni Déu!*» de Dario Fo, obra de la qual s'en duen fetes 20 representacions i continua encara en cartell. Entremig, una única representació de «*Lo Rei Micomicó*», obra del destacat polític figuerenc Abdó Terrades (1812-1856) que fou muntada dins el marc del IV Festival Internacional de Música de Vilabertran. I, finalment, la «*Festa Major*», un espectacle de creació pròpia a partir de les músiques de La Trinca que, estrenat el passat estiu, ja s'ha representat catorze vegades.

La consecució més important de Taller de Teatre no ha estat únicament la realització dels quatre espectacles que alhora han permès la creació de la tan necessària infrastructura pròpia i l'estabilització de la seva situació interna, sinó que ha aconseguit establir un interessant circuit a altres poblacions.

Els temps han canviat, el teatre i la societat no són pas els mateixos de trenta anys enrera. Taller de Teatre no ha pas recuperat aquella capitalitat teatral que tingué Figueres amb els seus antecessors, ni tampoc no ho ha pretès. Taller de Teatre ha volgut, des del camp no professional en què molt conscientment es mou, en primer lloc connectar amb els figuerencs, retornar-los la il·lusió per l'escena i retornar-los a les plateres (actuacions a instituts, llars, barris) i, després, passejar el seu treball per les nostres comarques.

Alfons Gumbau. Membre del Taller de Teatre.

GENT DE PAU

Antoni Mesa i Montserrat Rey

El grup veïnal d'acció cívica de l'Hospitalet Gent de Pau, *ens explica el perquè de la seva formació i cap a qui van especialment dirigides les seves propostes d'actuació. Ens cal avançar, però, que* Gent de Pau *ha col·laborat en diversos cicles de conferències sobre la Natura i amb grups d'arreu de la península preocupats pel tema ecològic. Participa activament, des de fa anys, en campanyes per a la conscienciació cívica. Ha mantingut una postura inquieta en el camp de la cultura popular. Ha anat treballant de manera continuada per la normalització de la llengua, per la desoficialització de la cultura popular, per una societat menys consumista... En definitiva, es tracta d'un intent de fer realitat quelcom que, mercès a grups com* Gent de Pau *podem començar a deixar de considerar una utopia: la implantació del civisme i la participació generalitzada a Catalunya.*
Si voleu connectar amb ells podeu fer-ho escrivint a GENT DE PAU, carrer Famades, 130, 2n 1ª l'Hospitalet del Llobregat, o bé telefonant al 337 13 25.

Quan, fa uns anys, Gent de Pau va iniciar les activitats, els seus components maldàvem per trobar una fórmula que donés sentit a un temps lliure que les dificultats laborals anticipaven per a molts i que agafava un xic desprevinguts a la resta.
Quaranta anys de dictadura ens lliuraven una societat amb una escassa capacitat de participació en la qual pensàvem —i continuem pensant— que s'haurien d'oferir una gran varietat de propostes d'actuació per tal de materialtizar capacitats creatives, posar en pràctica aptituds organitzatives i exercitar conviccions cíviques i democràtiques.
Evitant esquemes tradicionals, per apropar-nos a l'home del carrer, per integrar-lo i ajudar-lo a estimar el seu entorn, crèiem —i continuem creient— que, sense defugir una estreta col·laboració amb les entitats, s'havia de promocionar un tipus d'actuació que, per la seva percepció de realitats immediates, animés el veïnat a sortir de la seva apatia habitual.
Així, les nostres actuacions han anat, bàsicament, dirigides a la dinamització veïnal i la cooperació amb tots aquells grups que, a Catalunya i àdhuc a la resta d'Espanya, protagonitzen projectes que, com el nostre, poden semblar utopies però que realment acaronen un desig de participació i de protagonisme popular digne de tot suport.
Suport que, malauradament, aquestes realitzacions —generalment minoritàries— no sempre mereixen per part dels que ostenten el poder polític i econòmic. Perquè aquesta és la trista realitat. Mentre nosaltres, modestament, connectem amb grups d'arreu de l'estat, que treballen per millorar coses que encara no van bé, la TV es dedica a promocionar la violència, la premsa a glorificar les gestes futbolístiques i els polítics continuen en el seu projecte d'oficialitzar-ho tot i de dedicar únicament la seva atenció a tot allò que pugui ser rendible electoralment.
Amb aquest panorama, i amb la propensió de molts a sotmetre's al paper d'espectadors que el poder els assigna, la tasca es fa dura, fins i tot ingrata, i hom sent sovint l'urpada de la defallença. Sort n'hi ha que publicacions desinteressades se'n fan ressò i això ens comporta un coneixement mutu dels que, per conrear camps minoritaris, restem oblidats per la majoria.
Continuarem treballant per la normalització de la llengua, per la desoficialització de la cultura popular, per una societat menys consumista... i continuarem trobant-nos amb gent del barri, de Ripollet, de Sant Joan de les Abadesses, de Yator (Granada), de Vallgorguina, de la Vall de Boí, de Marata, de Llanes (Astúries), de Sant Julià de Vilatorta, per fer realitat quelcom que encara hem de considerar utòpic: la implantació del civisme i la participació generalitzats a Catalunya.

Antoni Mesa i Montserrat Rey. Membres del grup d'acció cívica de l'Hospitalet Gent de Pau.

CONVERSA AMB VICENT TORRENT

«València és la maragda per on corre un riu de perles. És la bellíssima dama que Déu féu jove i eterna. València té els matins lluents pel sol, que juga amb el mar i corre per l'Albufera». *Amb aquests versos descriu la seva ciutat el poeta Al-Russafí. Vuit-cents anys més tard, encara València enlluerna i fa present, per al vitager, un cúmul de rares continuïtats: els homes i les ciutats; el cant, la poesia com a sutura entre els uns i les altres. Ara com abans, la veu del poeta és un pont cap al coneixement de la bellesa. A casa d'en Vicent Torrent, un cap de setmana memorable i clar, hem parlat d'aquestes coses, amb la complicitat d'un darrer disc d'Al Tall tot just acabat de coure:* Xarq Al-Andalus *poetes de l'orient d'Al-Andalus, valencians dels segles XI, XII i XIII. traduïts per Josep Piera. Un treball fet en col·laboració amb el grup Muluk El Hwa de Marraqueix.*

LA PARTIDA DE NAIXEMENT D'AL TALL

Vicent Torrent neix a la ciutat de València el catorze de gener de 1945. Fill d'una família de mestres, estudia magisteri per tradició familiar, encara que *«molt apressa i molt desambientat»*, entre d'altres motius perquè acabava de penjar els estudis eclesiàstics als escolapis. Tot i així, sempre s'havia sentit il·lusionat per la cosa del magisteri. La seva vocació musical resulta, però, un xic més difícil d'explicar:

«Una miqueta va vindre, supose, com a tots; estant a Navarra, vaig sentir el primer disc d'en Raimon, i va ser allò de dir: hòstia! Una cançó en valencià, moderna, com és possible? Així comence amb la cosa de fer cançons i la guitarreta. Després, quan vaig venir a València, me vaig enrotllat en el moviment escolta, i allí es va plantejar una dinamitació de l'assumpte; es va fer un equip de teatre i un equip de folk. Aquella temporada coincidia amb tot el moviment mundial folk i a Barcelona hi havia el Grup de Folk i vam anar a Barcelona a conèixer tot aquell món. En aquell moment, el que férem va ser adoptar aquell repertori, més que adaptar-lo, i vam començar a fer unes sessions de folk. Aquest equip va tenir molta marxa, la qüestió és que ens vàrem desconnectar del moviment escolta. No anàvem d'artistes, sinó com aleshores eren les sessions de folk: acostar la cançó com a vehicle d'expressió i de comunicació de la gent, per tant, cantàvem junts la majoria de les cançons... Això a València va ser molt interessant perquè vam actuar molt, paradoxalment en grups de joventut, pobles, parròquies, etc. En aquest moment ens vam plantejar un poc una evolució; vàrem entendre l'esperit del moviment folk i començàrem a fer adaptacions del folk valencià. Jo vaig començar a estudiar la música tradicional d'aquí i a fer algunes adaptacions xicotetes... A partir d'aquell equip València Folk varen eixir quantitat de grups de folk que fèiem coses paregudes. Els anys 1967-68 foren un moment molt interessant.»

És de l'evolució de tot aquest moviment que neix, l'any 1975, el grup Al Tall: *«Vam començar a treballar junts* —Miquel Gil, Manolo Miralles, un altre Manolo i ell mateix— *amb unes idees una mica confuses. Anàvem provant so, provàvem cançons meves, cançons de Manolo, folk internacional, cançons franceses traduïdes... l'única cosa que teníem clara era que volíem fer una cançó popular, però no popular en el sentit que tinguera la component de la música tradicional, sinó en el sentit que fora una cançó que connectara directament amb la gent i que tingués uns continguts una miqueta interessants»*. La gènesi del nom del grup és semblantment atzarosa: *«Per una xorrada, estàvem pensant a veure quin nom una vesprà sencera, i vinga dir parides, i en un moment que estàvem ja desvariant algú va dir: anem al tall!; vam dir, Al Tall, ja està clar! i així va quedar la cosa.»*

MOROS I MEDITERRANIS

Com veus tot això després d'onze anys de fer i desfer cançons arreu dels Països Catalans? Del primitiu projecte Al Tall, quines coses s'han assolit i què resta en el sac de les bones intencions?

«Al cap dels anys hem adquirit un bagatge molt enriquidor; hem arribat a comprendre moltes coses de l'estètica tradicional, fem coses com més emancipades del folklore ras... musicalment, hem fet un camí interessant». Un disc clau en l'evolució estètica del grup és *Quan el mal ve d'Almansa*, car tradueix l'asimilació dels mecanismes creatius dels gèneres orals populars i una posterior elaboració radicalment nova: *«Volíem fer una espècie de cantata i no vèiem clar el te-*

ma. De seguida se'ns acudí el vint-i-cinc d'abril i l'assumpte de tota la frustració nacional del moment present. A banda que va ser una arma política en el seu moment, ha resultat ser una de les eines que estan fent servir moltíssimes escoles per sensibilitzar els nanos —vaja, lo que diu una de les cobles, «no s'ensenya a les escoles».— *Estèticament, Almansa està muntat quasi exclusivament sobre gèneres tòpics: romanç de cec, per la de l'u, una dansà... que tenen una ressonància en el camp de la gent».*

Tot això ha anat evolucionant: *«Ara el que passa és que mos apeteix fer coses més desconnectades d'eixe nivell. D'alguna manera en* Tocs i Vares *començàrem una experiència aventurada, allí ja fem coses que no tenen una ressonància directa en el camp de la gent perquè no susciten una resposta immediata, sinó més reflexiva, d'escoltar-ho més vegades. Muntem uns gèneres combinant elements rítmics o elements melòdics, elements harmònics tradicionalment ajuntats, en nous compactes. Si s'intenta reciclar un poc el llenguatge musical tradicional, el primer que cal fer és trencar l'esclerosi que pateix; no només hi ha quatre gèneres, quatre instruments i quatre coses que mos han arribat. El que s'ha perdut són els mecanismes de vitalitat, de creativitat, i cal adquirir-los i obrir-se a la qüestió de la improvisació, que és l'exponent d'una música viva, d'una música fungible».*

Gairebé sense adonar-nos, acabem parlant de tot això de la música mediterrània; més enllà de les modes comercials, s'hi amaguen realitats pregones i propostes radicals: *«El llenguatge musical té unes àrees supranacionals. Per trencar eixa esclerosi i eixa pobresa és precís trencar localismes i buscar quin és l'àmbit natural on el llenguatge musical es desenvolupa. El nostre llenguatge musical català, valencià, mallorquí, és el llenguatge de la mediterrània. Està clar que cal mirar els països del sud per recuperar els mecanismes de vitalitat, els recursos instrumentals, vocals, genèrics que allí són vius encara. Pensar que fer música tradicional és només basar-se en les tradicions locals és continuar pensant que la música tradicional és carn de museu. La mediterrània és una regió musical mundial, encara que hi hagi un sud —els àrabs— i un nord —la Catalunya vella, tota l'Occitània, la Itàlia septentrional— prou diferenciats; però entre eixos dos mons hi ha l'estàndard mediterrani, que agarra el País Valencià, la Catalunya nova, totes les illes de la mar, Grècia, Iugoslàvia, i fins cert punt Turquia, que presenta una fusió d'estructures musicals, modes, qüestions melòdiques i interval·liques molt homogènia».*

Evidentment, les possibilitats d'una proposta d'aquesta mena, enmig d'una creixent homogeneització de la música consumista, són més aviat limitades: *«A nivell de músiques lleugeres, de consum, hi ha poques alternatives. Tenir una certa incidència passa per crear una certa onda, un cert estat d'opinió, i que arrribi un moment que els que fan negoci creguen que poden treure algun duret d'allí; és el cas de la música celta, de la salsa, que són llenguatges tradicionals que han arribat a crear un poc d'onda i han sabut trascendir. Pensem que, musicalment, hi ha un fons molt explotable en l'estàndard mediterrani, que es pot arribar a fer una proposta i intentar fer una onda. Per això ens hem enrotllat en la Trobada de Músics de la Mediterrània, les col·laboracions amb la Maria del Mar Bonet i, en el darrer discs, amb el grup de Marraqueix, Muluk El Hwa. El mediterrani és com una reserva: ací teniu l'exemple de Disidenten, un grup de rock alemany que s'ha enrotllat amb uns moros i està de moda en totes les discoteques.»*

Aquesta evolució estètica d'Al Tall no ha anat acompanyada d'una expansió en la incidència social del grup. Després del «boom» nacionalista —Al Tall fou bandera per a molts durant un temps— s'acusa una certa crisi de públic i d'actuacions per a la cançó al País Valencià: *«És una cosa un poc paradoxal, un poc colpidora a nivell personal perquè, és clar, nosaltres estem molt satisfets del que estem fent i tenim quantitat de projectes, però el fet de veure que tens*

foto d'Antoni Moreno

menys incidència és fotut. Per a molt del nostre públic addicte, Al Tall i tot el que estèticament comporta és una cosa del passat.»

En l'anàlisi del que està passant, cal no menystenir l'actitud dels que abans contractaven i ara, de les institucions estant, fan com si sentissin ploure: *«Abans ens contractaven els contrafesteros, la gent animada del poble. Hi havia la festa oficial i la contrafesta. Ara contracten els ajuntaments, però contracten menys, i es dóna la curiositat que els regidors de cultura i els alcaldes són les mateixes persones que ens havien contractat abans. Les institucions ens fugen; som un grup molest, i resulta una miqueta difícil d'entendre com s'ha assimilat tant aquesta política de tranquil·lització social. El president Lerma ja fa anys que quan s'acosta el nou d'octubre no para de dir a la població que aquí ja s'ha aconseguit allò pel que es lluitava i, per tant, la postura dels valencians ha de ser festiva...!»*

PAÍS VALENCIÀ, PAÏSOS CATALANS, CATALUNYA...

És obligat fer balanç de l'estat de la qüestió nacional al País Valencià: *«La gent com nosaltres, molts anys lluitant per l'assumpte, estem un poc traumatitzats per l'ona de baixada que hi ha hagut, després d'un moment circumstancial d'eufòria col·lectiva. Tot i això, ara —després de la baixada i dels sermons del president Lerma— estem on estàvem, en un país molt fotut, sense recursos, on no hi ha res normalitzat... Però si, per exemple, se compara la situació d'ara amb la situació d'abans, estem molt millor, o siga, la taca d'oli està molt més eixamplada, amb una perspectiva molt més respirable. Un altre tema és com acabarà això, si arribarem a recuperar-nos o acabarem com Occitània».*

A propòsit de plantejaments utòpics, sembla que la proposta de Pep Guia en el seu llibre *És molt senzill: digueu-li Catalunya* també treu el son als nostres germans del sud: *«A mi no me pareix ninguna provocació, me pareix una proposta que tira endavant de puta mare. A l'hora de les formulacions és un poc enganyós, perquè diu que la fórmula PP.CC. no és una fórmula amb molta tradició que tinga, per tant, molta càrrega visceral i Catalunya sí... encara que per a mi no hi ha a nivell popular ni mai hi ha hagut un sentiment que la paraula Catalunya susciti sensació d'estima per pertànyer a eixa comunitat. És més un desig que una realitat!»*

LA FONOTECA DE MATERIALS: L'ARXIU DEL PATRIMONI SONOR VALENCIÀ

Vicent Torrent compagina les seves tasques en el grup amb un treball per a la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana; un vell projecte que acaronava de fa molt temps: *«L'objectiu final és completar la co-*

dificació del patrimoni tradicional sonor valencià; això és una cosa que al País Valencià s'ha fet d'una forma molt fragmentària i molt tardanament. El problema és que cal acabar la recopilació i classificació en mitja dotzena d'anys, perquè d'acií a sis anys ja no quedarà res. El mètode és molt extens, amb limitacions, però també amb avantatges: establir un treball de camp a través de les escoles; els xiquets del cicle superior fan les gravacions i, a més, les documenten amb uns tipus de fitxes. Se'ls dóna tota una informació i unes sessions de treball perquè sàpgiuen com han de fer aquest treball de camp. Els resultats de l'any passat foren setanta pobles i setanta més enguany; estan arribant centenars de cintes, milers de cançons amb molt material nou, no conegut. A partir d'aquesta experiència que educativament té molta marxa per a les escoles, que connecta els nanos amb la cultura del poble, hem començat ja una sèrie d'edicions sonores del material recopilat. Ara tenim dos discos i en tres o quatre anys podem haver codificat sonorament el patrimoni musical valencià, que és una cosa que a Catalunya encara no s'han posat a fer, ni a les Illes... i el cas de les Illes és perillós perquè tenen uns sistemes melòdics molt diferent dels sistemes melòdics clàssics, molt sud-mediterranis, i això se desmarca molt de la música que ara se sent. La gent jove ho perdrà, i això serà fulminant per a les Illes.»

DELS GRUPS, ELS ROLS I ALTRES PASSIONS

Al Vicent se li encenen els ulls, uns ulls petits de mestre impenitent, quan parla del seu projecte, del seu treball als pobles, per les escoles... És un home didàctic sense remei —les lletres de les seves cançons no enganyen— però també introvertit. Per això es plany, sovint, del fet que el grup l'engoleixi excessivament. És dur veure's obligat a fer de capdavanter sense vocació de ser-ho, i Vicent és la màquina d'Al Tall. Si Manolo és l'home dels arranjaments i la instrumentació, si Miquel és la veu, el ritme i la imatge, Vicent és l'energia generatriu: la major part de les lletres i músiques són seves. Tot i les personalitats diferenciades dels tres components, a voltes se'ls fa difícil treballar i creixer col·lectivament; els cal, en aquest moment, analitzar el seu funcionament, buscar respostes... El tema es palpa en l'ambient quan parlem dels músics que acompanyen Al Tall. Per als no iniciats, és difícil entendre aquest paper del músic que *acompanya* sense responsabilitzar-se del funcionament del grup: *«Els altres sempre han estat músics, músics que s'han enrotllat més o menys bé, però que mai han estat de ple en el projecte, en la idea d'arribar a elaborar una música a partir de la música tradicional més moderna. En un moment determinat de la història del grup es plantejà que fórem tots Al Tall. Eixa temporada va ser tormentosa perquè estar junts una gent que creu en un projecte i una gent que no té els mateixos interessos era una cosa molt difícil de portar, una cosa molt costosa, molt penosa.»*

La conversa deriva, fluïda, vers l'atur dels músics i els instruments electrònics, les falles, la premsa en català, Madrid, l'arròs, els bons records... mentre, a defora, la tarda s'esmuny i els darrers raigs d'un sol d'hivern juguen amb el mar, encara.

Eulàlia Castanys i Eduard Miralles

LA MARGARIDA

L'àgil vailet girava al voltant nostre
les copes omplint-nos, i reavivant-les,
just a l'hora que el sol, alçat,
feia lluir l'aurora, de tornada.

El jardí ens havia mostrat anèmones
i oferia el seu perfum la murta
fosc encara, com l'ambre.

«On és la margarida?» preguntàrem.
I el jardí ens contestà: «L'he deixada
en la boca de qui amb goig us ompli els gots.»

I el coper ho negava;
en somriure, però,
en secret ens descobrí el segrest.

Ibn Al-Azqqaq de València
(mort cap al 1135)